

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelseskrift

til

Den offentlige Skolen

i Aarhus Cathedralsskole

i Juli 1851.

Indhold:

1. Bidrag til Behandlingen af det Spørgsmaal, om der paalægges Discipulene i vore lærde Skoler meer end tilbragt Arbejde i Skolen og hjemme, ved H. S. Blache, Skolens Rector.
2. Nogle Ord ved Translocationen efter Hovedexamen i Juli 1850, ved Samme.
3. Skolefesteretninger, ved Samme.

Aarhus.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

I.

Spørg

til

Besvarelsen af det Spørgsmaal, om der ¹paalægges
Disciplene i vore lærde Skoler mere end tilborligt
Arbejde i Skolen og hjemme.

Der har i de sidste to Decennier, eller vel endog nogen længere tilbage, været et stærkt Røre i Opdragelses- og Underviisningsvæsenet i Almindelighed. Utillfreds med det, Skolerne præsterede, fordrøde man overalt Reformen; og skjøndt man herved gik ud fra meget forskellige Grundsætninger, og saaledes ofte førtes til forskellige eller endog modsatte Resultater, kan man dog, naar man betragter Underviisningens Tilstand og Vilkkaar i denne Periode, ikke nægte, at sine Fordringer havde deres fulde Berettigelse. Hvad det høiere Skolevæsen angaaer, da var det især Striden mellem den saakaldte Humanisme og Realisme (to iøvrigt høist ubeldige Benævnelser) der tildrog sig den offentlige Opmærksomhed, og hvorved man i Kampens Hebe ei sjelden gik til de ydertigste Paaastande. Der fattedes end ikke paa den Ensidighed, der vilde have den classiske Oldtids Litteratur saagodt som udelukket af den lærde Skole eller dog indskrænket inden meget snævre Grændser, fordi man enten aldeles miskjendte dette Studiums Værd, eller fordi man kun saaledes troede, at kunne skaffe Plads for andre Fag, hvis Optagelse i Underviisningens Kreds den fremfærdende videnskabelige Udvikling og Tidsaanden med uimodsigelig Ret krævede; Real-skolen, meente Mogle, var Skolen for Livet; den lærde

Skole naturligtvis Skolen for Døden; thi her lærtes jo de saakaldte døde Sprog, og disse havde for den cræse Realismes eller rettere for Materialismens Diemeed ingen Anvendelse. Paa den anden Side gjorde vel Forsvarerne af det Eldre og Bestaaende sig skyldige i en lignende Eensidighed. Selv opdragne og underviste efter andre Grundsætninger, for hvis Gjennemførelse de havde ofret deres bedste Tid og Kraft, vilde de høist ugerne gjøre de nye Ideer Indrømmelser, selv naar de fremtraadte med beskedne og besindige Fordringer. Denne Strid har vel nu allevegne, om ikke just i Tyskland, saa dog hos os nogenlunde lagt sig, og de stridende Partier ere med større Forsønlighed komne hinanden imøde. Ved Siden af den lærde Skole har man indrømmet Realskolen sin Plads, og man har indseet, at Udvikelsen og Udviklingen af de borgerlige Næringsveie ligesaa vel som Forandringen i Statens politiske Institutioner med uimodstaaelig Magt kræver en høiere Underviisning ogsaa for dem, der ikke ere bestemte til gennem de egentlig saakaldte Studieringer at forberede sig til deres fremtidige Bivæksomhed. Hvad angaaer den lærde Skole, ere vel de Fleste, som derom kunne have en Mening, enige om, at et grundigt Studium af de latinske og græske Forfattere vel afgiver et fortræffeligt ja uundværligt Grundlag for Underviisningen der, men at Tidsalderens videnskabelige Udvikling endnu maa gjøre andre Fordringer gjældende, og at nye Fags, navnlig Naturvidenskabernes Optagelse i Underviisningens Kreds bliver nødvendig, naar den i Skolen underviste Yngling skal udtræde i Livet med et saadant Kundskabsforraad og en saadan almindelig Mandsdannelse, at han kan være begiven til at gaae over til Studiet af det specielle Fag, hvorfor han bestemmer sig. Overhovedet er man vel ogsaa nu enig om, at det hverken kan være den lærde Skoles eller Realskolens Sag, at bringe Disciplene

en Kundskab og Dannelse, der er rettet paa et bestemt Fag, eller en bestemt Livsstilling, men at meget mere, Skolens Dimeed maa være, fra et reent menneskeligt Standpunct under Bibringelsen af et passende Kundskabsstof, der er bestemt ved Menneskestægtens nuværende Udviklingsgrad, at meddele ham en til hans Alder svarende høiere Uddannelse, og udvikle hans Evner i harmonisk Samklang.

Den af Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet udkastede, og af H. S. Majestæet Kongen under 13de Mai 1850 approberede Underviisningsplan for de lærde Skoler gaaer aabenbart ud fra saadanne Grundsætninger. „Den lærde Skoles Bestemmelse“, hedder det i § 1, „er at meddele de den betroede Disciple en Underviisning, der kan føre til en sand og grundig almindelig Dannelse, og med det Samme, saavel ved Kundskab som ved Sjæleevnernes Udvikling paa bedste Maade forberede til det academiske Studium af de Videnskaber og Fag, til hvilke den Entelte føler Kald.“ *)

Ifølge denne Plan vedbliver Underviisningen i de døde Sprog at være det fortrinligste og for disse Skolers Virksomhed særegne Stof, og det, hvorpaa det forholdsvis største Tidsantal anvendes. De øvrige Fag, Religion, Modersmaalet, Historie og Geographie, de levende Sprog, samt de mathematiske Videnskaber have naturligvis beholdt deres Plads, og trede

*) Det fortjener herved at bemærkes, at den lærde Skoles Dimeed saaledes ikke er indskrænket til at lægge Grundvolden for det tilkommende academiske Fagstudium, men at den, i det den gjør dette, nu, da den i sig optager og inden visse Grændser afslutter de vigtigste Discipliner, ogsaa vil kunne være en fuldstændig Skole for dem, som ikke ere bestemte til at gaae over til de academiske Studier, hvis deres Kaar og Bestemmelse tillader dem at anvende den nødvendige Tid til at fuldende hele Skolens Cursus.

ingenlunde tilside, fordi et mindre Timeantal udkræves til ethvert især. Hertil komme endnu Naturvidenskabernes: Naturlære, Astronomie og Naturhistorie, de to førstnævnte Videnskaber kun i Skolens øverste eller 7de Klasse, den sidstnævnte i de 6 nederste Classer. Underviisningens Kreds har saaledes faaet et temmelig betydeligt Omfang, og det maa indrømmes, at der ved Betragtningen heraf hos Een og Anden kan opstaae nogen Tvivl, om det ogsaa bliver muligt for Skolen at beherske det saaledes mangfoldiggjorte Stof, om Mængden af Underviisningsfag ikke vil overstige Ungdommens Kræfter, og i alt Fald om ikke den dermed forbundne større Anstrængelse vel vil sætte den Unge i Stand til, at indvinde en større Kundskabsmasse, og er hverve sig en i denne Alder forhen ukjendt Modenhed, men denne Binding dog kun vil blive tilfyneladende og langt opveies af de sørgelige Følger, som en saadan Kræfternes Anspændelse saavel i Henseende til Sjælen som Legemet vil fremkalde.

Disse Tvivl og Betænklichkeiten ere ikke nye. Alt længe siden har der i Tydskland hævet sig alvorlige Stemmer mod de formeentlig overdrevne Fordringer, man der gjorde til den studerende Ungdom. Det var i Maret 1836 at den preussiske Medicinalraad Dr. Lorinser i et lægevidenskabeligt Tidsskrift lod indrykke en lille Afhandling under Titel: „Zum Schutz der Gesundheit in den Schulen“, hvilken siden særskilt blev udgiven i Berlin s. N. Dette lille Skrift, der dengang i Tydskland vakte stor Opsigt, og fremkaldte en heel Række af Smaa skrifter saavel for som imod, saavel af Lærere som Pædagoger, indeholdt et temmeligt nærgaaende Angreb paa de tydske, vel meest de preussiske Gymnasier. Endstjøndt denne Strid og dens Gjenstand er omhandlet saavel af Professor Bugge som af Professor Jørgensen i deres om det tydske Skolevæsen udgitte Skrifter (Bugge 2den D. Pag. 136, Jørgensen Pag.

122 og 159) kan jeg dog, da ikke alle Læsere af disse Blade kunne antages at have disse Skrifter ved Haanden, og da Scriden selv og dens Afgjorelse er nær beslaegtet med hvad der hos os i den senere Tid derom er forhandlet, ikke ansee det for overflodigt, her at meddele et kort Referat af det Lorinserke Skrifts Indhold, dets Modtagelse og Virkning.

Lorinser fremsætter først den Paastand, at den totale Forandring i Menneskeslaegtens aandelige og pbysske Liv siden Americas Opdagelse, den ny Retning af Kundskaber og Videnskaber, Industrien med alle dens uoverskuelige, til Luxus og Bequemmelighed tjenende Apparater, nye Nærings- og Virvelsesmidler (Brændevin, Kaffe, Tobak &c.), den stigende Nydelses- og Forlystelseslyste har frembragt en større Uro og Bevægelse i Gemytterne, en større Virvelighed i Nerveapparatet og mangfoldige Sygdomme og Sygdomsanklag, der forplantes fra Forældrene til Børnene, og derpaa tilføier han, at der til at foregge disse sygelige Anlag i Sjæl og Legeme, og til at fremkalde dem, hvor de ikke alt ere tilstede, i Gjærningen intet virksommere Middel gives, end det, der nuiltdags ved de fleste nydste Gymnasier bringes i Anvendelse. Disse Midler bestaae i Mængden af Underviisningsfag, Mængden af Underviisningstimer og Massen af Disciplenes Hjemmearbejde. Det første er fortrinlig stiftet til at sløve Munden, det andet til at standse Legemets naturlige Udvikling, og ved det tredje forebygges det, at begge disse Virkninger kunne hæves udenfor Skolen. For 30—50 Aar siden vare Underviisningsfagene saavel som Skoletimerne færre (de sidste dengang 20—22, nu 32—42), og Fordringerne til Disciplenes Hjemmestid langt ringere. Det nuværende Overmaal af Underviisning og Læren jvækker og sløver Mandskærnerne hos det større Antal af Disciplene, saa at de fleste, naar de indtræde i det practiske

Liv kaste fast alt det Lærte og Indpreppede fra sig, og med lammet og forterret Mand blot vegetere uden al høiere Interesse. Medens Mandens Cultur paa den angivne Maade overdrives, og dermed forfeiler sit Diemeed, er Legemet ogjaa underkastet en unaturlig Tvang, hvorved Udviklingen af de pbyssiske Kræfter standses og Safternes Kredsløb hindres, Fordoielesorganerne og Synet svækkes, Spirerne til Bryst- og Lungesyge lægges zc. Hvad der er gjort for at raade Bod paa disse Onder, mener han, er utilstrækkeligt, og de ville kun da kunne hæves, naar Mængden af Underviisningsfag saavel som af Skoletimer og Disciplenes Hjemmearbejder betydeligt bliver formindsket.

Dette er i muligste Korthed Indholdet af den Lorinser'ske Anklage, angaaende hvilken jeg i Øvrigt maa henvise til de ovenfor citerede Skrifter, der indeholde en fuldstændigere Fremstilling af Striden. Det fremgaar deraf, at Loringers Paastande ere fremsatte i en temmelig hæftig, og, som man alt af Uddraget vil have bemærket, i en sarkastisk Tone, og det kunde ikke være andet, end at hans Angreb fra de tydske Skolemands Side maatte fremkalde alvorlige Indsigelser. Af de mange Smaaafskrifter, saavel for som imod (Bugge angiver dem til omtrent 40) har jeg læst en Deel. Saavidt jeg af de af disses Forfattere opstillede Grunde og Modgrunde, saavel som af hvad Professorene Bugge og Jørgensen i deres Skrifter derom have yttret, kan skønne, er Lorinser's Skrift ingentunde frit for stor Eensidighed og Overdrivelse, ligesom han heller ikke paatviler, hvorledes den af ham tilsigtede Lettelse for Ungdommen uden betydeligt Tab kunde tilveiebringes, hvilke Fag, der skulde udelukkes, eller hvorledes de, som nu ere optagne, kunne affærdiges med en mindre Tid. - Alligevel troer jeg det maa indrømmes, at Lorinser, Eensidigheden og Overdrivelsen fra-

regnet, dog i Hovedsagen ikke havde saa liden Nær, og at der virkelig var Fare at befrygte af den Overspændelse og rastløse Iver, hvormed de mange Underviisningsfag i de tydske Skoler bleve drevne og de Fordringer, man stillede til de studerende Børn og Unglinge.

Efter at Sagen i et Klarstid var debatteret i de omtalte Smaaakrifter, og Betænkninger fra de meest anseete Skolemænd indbente, udsfædte det preussiske Underviisningsministerium under 24de October 1837 et Reskript til samtlige Gymnasier, hvori der udtales den Overbeviisning, at om endog den Sygdelighed paa Land og Legeme, hvorover Lorinser havde klaget, virkelig var tilstede, denne dog ikke kunde lægges Gymnasialindretningen til Last, hvorfor man heller ikke af denne Grund deri kunde gjøre nogen væsentlig Forandring. De i Gymnasierne optagne Underviisningsfag (de samme som nu doceres i vore lærde Skoler) maatte fremdeles der drives; men da det dog efter de indkomne Beretninger maatte befrygtes, at en Deel yngre og mindre erfarne Lærere overstredede Gymnasialunderviisningens Grændser, og overløste Disciplene med en adspredende Miasse af Kundskaber, indskjærpedes det Directorerne, at rette deres Bestræbelser derhen, at saadanne Misbrug kunde forebygges. Det tidligere Antal af 32 ugentlige Underviisningstimer kunde ikke formindskes, men maatte heller ikke i noget Tilfælde forhoies. I Hensende til Disciplenes Hjemmearbejde indskjærpedes det, at der ved Opgaverne maatte iagttages det rigtige Maal, og Indtet af Disciplene forlanges, som oversteg det Dannelsesstrin, hvorpaa de stode, eller var uforenelig med det pligtmæssige Hensyn til Bevarelsen af deres Sundhed. Til Undgaaelsen af det befrygtede Onde og Underviisningens heldige Fremme fastsattes desuden adskillige gavnlige Bestemmelser, der, som overhovedet det hele Reskript, være Vidne om klar Indsigt i

den lærde Underviisnings Væsen og Diemeed, saavel som om be-
 fundig Iver og moden Dverbeelse. *)

Efterat have fremsat Saameget om den Lovinseste Strid
 ville vi gaae over til at betragte de Klager, som ogsaa hos os
 ere førte over Optagelsen af de mange Fag i vore Skoler og
 det uoverkommelige Arbeide, som derved paalægges vore Disciple.
 Naevnlig har Hr. Professor C. Hauch i en Oplysning, der ifjor
 læstes i Bladet „Fædrelandet“, og siden særskilt er aftrykt, an-
 stiller Betragtninger over denne Sag, og fremsat Paastande,
 som skjønt ikke med samme Omfang eller med saadan Eensidig-
 hed og Dverdrivelse som de Lovinseste, dog i deres Hovedind-
 hold med disse ere nær beslægtede. Enhver Skolemand maa
 vistnok være Forfatteren Tak skyldig, fordi han ved disse Blade
 har bragt en vigtig Sag paa Bane. De af ham nedlagte
 Paastande kunne være meer eller mindre begrundede, ligesom de
 gjorte Forslag meer eller mindre udførlige; men de fortjene alle
 at lægges paa Hjerte, og at underkastes den Prøvelse, hvoraf
 Sandheden allene, om endog blot tilnærmelsesviis, kan fremgaae.

Forfatterens Tankegang er omtrent følgende: I vore
 Dage er Underviisningen i Skolerne, bleven betydelig udvidet, i
 det flere Fag deri ere blevene optagne, og man i alle stiler større
 Fordringer til Disciplene end førhen. Enkelte klage vel over,
 at den deraf følgende tidligere Udvikling fremkalder Selvtillid og
 Ubeskedenhed; men det indrømmes at disse Feil-vel ogsaa tid-
 ligere have været tilstede, og vel ikke let aldeles kunne undgaaes.
 Forfatteren indrømmer, at vort Skolevæsen ved de nyeste For-
 andringer er gaaet frem til det Bædte, og at der, da Under-
 viisningen omfatter en stor Mængde ny Gjenstande, ogsaa maa
 foredes en større Kraftanspændelse af Eleverne; men derfor

*) Manuscriptet læses aftrykt hos Bugge, 2den Deel, S. 355.

maa Arbeidet paa en passende Maade fordeles, for at det ikke skal overstige Kraften. Hertil er der vel taget noget Hensyn, men ikke tilstrækkeligt. Skolens Niemeed kan ikke ganske abstract være, i den forholdsmaessig korteste Tid, at skaffe sine Elever den størst mulige Kundskabsmasse, men den maa indskrenke sig til den Opgave, at hjælpe dem til saamange Kundskaber, som de, uden at deres Livskraft lider derunder, kunne modtage. Skoleunderviisningen skal ikke være noget afsluttet og fuldendt, men en Forberedelse for den, tilkommende høiere Underviisning og Dannelse; man skal i Skolen kun lære for at lære; her skal kun Grundvolden lægges til den Bygning, som siden i Marones Lob skal opføres. Skoletimerne, der i Regelen ere ansatte til 6 Timer daglig, ere vel ikke flere end i gamle Dage; desuden gives der 5 Minuters Frihed mellem Timerne samt et Frihedsquarter; og der er altsaa tilstaaet saamegen Frihed som muligt, naar alle Fag i den fastsatte Udstrækning skulle læres; men naar saa Eleven kommer hjem fra Skolen, begynder egentlig først den rette Arbeids tid. Forfatteren kjender flere, der, naar de komme hjem, maa anvende 4, 5 ja 6 Timer til Forberedelse, medens Andre have erklæret, at de paa visse Dage ogsaa maatte anvende et Par Timer af Natten. Denne lange Stillesiddende over Bogen lægger Grund til Nervesygdomme, til Underlivsbrækelse, til en paafaldende Slaphed og en tidlig Henvisnen, som ingen glimrende Examenscharacter og ingen Opbygning af Kundskaber i den første Ungdom kan give Erstatning for. Ungdommen lider i vor Tid af en Sygdom, der bedst kendes under det fremmede Navn Blæserthed. Denne Sygdoms Symptomer ere Væmmelse for Alt, hvormed den Syge kommer i Berørelse, Mangel paa Varme og Begejstring for Alt, hvad der synes stort og udmærket, Tabet af Troen paa Gud og Mennesker, paa det Nærværende og Tilkommende.

Saadanne Ulykkelige kjender man paa deres Hovmod og Foragt for Alt hvad der lever; de ere kun veltalende da, naar de kunne haane, spotte og nedtræde Tilværelsen under deres Fødder; deres Tanker ere fulde af Bitterhed, og deres Hjerter bevæges fornemmelig kun af Had. Det indrømmes, at en saadan unaturlig Tilstand kan være grundet i flere Marsager; men Forfatteren spørger dog, om ikke een af Hovedsagerne maa søges i hin tidlige Overspændelse. Det er alligevel kun Sygdommen i dens største Udvikling, som Forfatteren har skildret, ligesom han ogsaa indrømmer, at han især har fæstet sit Øie paa de Steder, hvor Betingelserne for dens Udvikling især ere tilstede, altsaa paa Hovedstaden, og, for saavidt som tidlig Overspændelse maa antages at være et medvirkende Moment, paa de Underviisningsanstalter, hvor en slig Overspændelse gaaer i Svang. Forfatteren indrømmer, at Sjæleevnerne i Tide maa udvikles og øves; men for Meget og for Lidet fordærver Alt. Det er der i den senere Tid gjort noget Mere for Legemets Udvikling, i Særdeleshed ved Gymnastikens Indførelse; men den Tid, dertil er indrømmet, er altfor indskrænket, og Dødselne burde daglig gjentages.

Forfatteren nærer den Overbeviisning, at en anden Fordeling af Timerne saavel i som udenfor Skolen er mulig, hvorved Eleverne paa en sikkre Maade kunne erhverve sig alle de Kundskaber og al den Uddannelse, som med Billighed kan forlanges. Han foreslaaer nemlig, at Disciplen fra det 10de til det 17de Aar ikke skulde tilbringe mere end 4 Timer, ja den yngste Klasse kun 3 Timer daglig i Skolen, og at der i al denne Tid ikke skulde gives ham større Lectier eller skriftligt Arbejde, end at han kunde blive færdig dermed i 2 Timer. Disse 24 ugentlige Timer, mener Forfatteren, saaledes kunde fordeles, at 6 Timer anvendtes til Latinen og 6 til de levende

Sprog; de øvrige 12 Timer fordeles paa Geographie, Mathematik og Naturlære. Græsk maatte først indtræde med det 16de Aar. Fra det 17de til det 19de Aar maatte man paalægge større Byrder, som Eleverne med forsgede Kræfter uden Skade kunne bære. Forfatteren imødegaaer dernæst nogle formodede Indvendinger, f. Ex. den, at Ungdommen ved en saadan Indskrænkning af Skoletiden vilde komme til at tilbringe en stor Deel af Dagen i Lediggang (en Indvending som dog næppe kan anses for aldeles ubegrundet) hvorimod den følgende, at Forældrene kunde beklage sig over, at de ei kunde blive fri for Larm og Støi, naar Børnene skulde tilbringe den meste Tid hjemme, vel i og for sig selv ikke kunne komme i Betragtning. Han slutter sin Afhandling med den Ytring, at enten Skoletiden bliver lang eller kort, bør der sørges for, at Arbeidet bliver nogenlunde ligelig fordeelt mellem alle Ugens Dage. Han anseer det for begribeligt og undskyldeligt, at den ene Lærer af Omhu for sit Fag ikke saa nøie agter paa de Byrder, der af andre Lærere paalægges de Unge; men indskærper, at det er en desto strengere Fordring, at der er et vaagent Øie og en sværende Haand over det Hele. Da Prof. Hauchs Afhandling er almindelig bekjendt, troer jeg ikke at burde tillade mig et vidtløftigere Referat af sammes Indhold, ligesom jeg ogsaa forbigaaer Forfatterens læseværdige Bemærkninger om Højskoler, hvilke paa dette Sted ere os uvedkommende.

Ved nu at sammenligne de af Prof. Hauch førte Klager med de Lovinjer, vil man, som ovenfor yttret, finde, at de i enkelte Hensyn fjerne sig noget fra hinanden, medens de i andre temmelig nøie falde sammen. Naar saaledes Lovinjerens første Aanstand er, at Lærefagenes Antal skulde indskrænkes, er der hos Profesfor Hauch egentlig ikke Tale derom, og vi kunne derfor angaaende dette Punkt fatte os kort. Om Nød-

vendigheden af de efter den ny Underviisningsplan i de lærde Skoler optagne Fag ere vel nu omtrent alle de enige, som derom kunne have en Stemme, om end Enkelte med Hensyn til Udstrækningen af et eller andet Fag kunde divergere noget. Om Nødvigheden af Naturvidenskabernes Optagelse, i Særdeleshed med den derfor satte Begrændsning, vil vel ikke være nogen Tvivl tilbage, ligesom vel heller Ingen vil mene, at Noget af de optagne Sprog kan undværes. Snarere maatte man formode, at en Deel Stemmer kunde ytre sig for Optagelsen af det engelske Sprog, og det forekommer i det Mindste mig onskeligt, om der kunde aabnes de Disciple, der dertil havde Lust, Leilighed til at erbette sig saamegen Kundskab deri, at de kunde læse i det Nærmeste en prosaisk Forfatter, en Færdighed, der af den, der med nogenlunde god Fremgang har dyrket andre døde og levende Sprog, i den sidste Deel af Skolens Curfus uden stor Møie kunde opnaaes. Skjøndt Meningerne herom kunne, som det ogsaa har vist sig, være deelte, synes det dog afgjort, at Intet af de øvrige optagne Fag vil kunne udelukkes. Skolen maa ligesom enhver Enkelt holde Skridt med Tiden, hvis billige Fordringer det bliver dens Opgave paa bedste Maade at tilfredsstille.

Naar derimod Prof. Hauch forlanger en betydelig Indskrænkning i Timernes Antal, og naar han med stærke Farver skildrer de formeentlig af Overspændelsen udspringende Følger, da falde hans Paastande og Klager i det Væsentlige sammen med de Lorinserste. Dog indrommer han, at han kun har skildret Sygdommen i dens største Udvikling, at den kan være grundet i flere Aarsager og blandt Andet selv i foregaaende Skæfters Brøde. I Modsetning til Lorinser tilstaaer han, at Folket ikke i Almindelighed er angrebet af denne Sygdom, at det derimod lever et sundt og kraftigt Liv, og har et Hjerte,

der er aabent for Begeistring, hvorom blandt Andet ogsaa de jensejtede Begivenheder have givet et kraftigt Vidnesbyrd. Jeg tror, at man her kunde tilføie, at Danmarks studerende Ungdom ogsaa i samme Tid har aflagt et kraftigt Vidnesbyrd om, at den i dette Liv og denne Begeistring ikke staaer tilbage for de øvrige Stænder.

Den samme bevægede Tid, der saaledes i Mandens og den modnere Ynglings Bryst har valet de slumrende Kræfter til et nyt og herligt Liv, har heller ikke uden gavnlig Virkning kunnet fare hen over den yngste Slægts Hoveder; thi lad endog være, at den almindelige Uro har gjort Skoleungdommens Fremgang i Studeringer noget Afbræk, og i Særdeleshed paa de Steder, hvor Krigskulderet har været nærmest, i ikke ringe Grad har distraheret Gemytterne og saaledes gjort dem der vanskeligere at tilfredsstille de Fordringer, der dog maatte gjøres til deres Arbejdsomhed, saa er dette Onde dog kun forbigaaende, og overveies langt af større Fordele. Det ny Liv, der har gennemstrømmet alle Statslegemets Aarer, den Kraft, der har udviklet og aabenbaret sig i saamangen glimrende Daad, der aldrig vil glemmes, har ogsaa mægtigen maattet gribe selv de Yngstes Gemytter, og tidlig vække en levende Interesse „for Fædreland, Frihed og Ære“. At dette maa være saaledes, kan ikke kaldes i Tvivl af de Ældre blandt os, der som Drengene have oplevet „Slaget paa Nheden“ og som Ynglinge deelt Begeistringen i de første Uger af Kjøbenhavns sidste Beleiring.

Men den samme Tid lider ogsaa, og det ikke blot i Hovedstaden, af mangen Bryst, som den ældre Tid ikke i den Grad kjendte. Den første af disse, og den, som med den største Styrke maa indvirke paa Ungdommen, er uden tvivl den stigende Forlystelsessyge, der har udbredt sig fast overalt og skaaner hverken Alder, Kjon eller Stand. Naar Ungdommen uden Control

kan hengive sig til Glædens Tummel, behøves der ingen Over-spændelse af Arbejde for at frembringe de sorgeligste Virkninger. Heldigvis er Savnet af en saadan Control vel sjældent, skjøndt der heller ikke fattes Exempler paa, at det er mindre strengt end det burde være. *) Men Skolen kan her kun have en raadende og advarende Stemme; og det er i dette Punkt især Forældrenes og Børgernes Omhu og Virksomhed, hvortil man maa sætte sit Haab.

Det er imidlertid ingenlunde min Mening at benægte, at et Kræfterne overstigende Arbejde maa have, og ofte har haft en skadelig Indflydelse paa Disciplenes aandelige og legemlige Sundhed, og jeg er saaledes enig med den ærede Forfatter deri, at der fra Skolens Side bør gjøres alt Muligt, for at forebygge og raade Bod paa den Ulykke, som deraf kan stige for den opvørende Slægt. Hvorledes dette efter min Forestilling paa bedste Maade kan skee uden Tab eller snarere med Binding for Uddannelsen, skal jeg siden tillade mig at udvikle.

Professør Hauch forlanger, som ovenfor anført, at Skoletiden skulde nedsættes til 24 ugentlige Timer, at 6 af disse skulde anvendes til Latinen, 6 til de levende Sprog, og de overblevne 12 Timer fordeles paa de øvrige Fag. Naar det tillige forlanges, at alt Hjemmearbejde, skriftligt og mundtligt, skal kunne afsluttes i 2 daglige Timer, saa indseer jeg aldeles ikke, hvorledes dette vil blive muligt, eller hvorledes disse tvende Forordringer kunne forenes; thi det forekommer mig aabenbart, at jo mindre Tid Læreren kan anvende paa Skolen, desto større Forordringer maa der gjøres til Disciplenes Arbejdsomhed hjemme,

*) „Jeg kalder det Lidelighed“, sagde en nu afdød Skolemand til mig, da han engang havde erfaret at een af hans Elever tre Gange i een Uge havde været paa Val.

naar ellers det samme Maal skal opnaaes. Jeg maa fremdeles bemærke, at naar Underviisningen i det græske Sprog skulde udsættes til Eleven var bleven 16 Aar, vilde den først indtræde i 7de Klasse; thi i Regelen begynder Skolecurset med det fyldte 10de Aar og, og slutter med det fyldte 18de, ikke, som anført, med det fyldte 19de Aar. Men selv først med det fyldte 15de Aar at begynde denne Underviisning, maa jeg ansee for aldeles utilraadeligt, naar nogen virkelig Dygtighed i dette vigtige Sprog skal opnaaes. At Underviisningen i en tidligere Alder kan drives med større Kraft, er vel sandt; men Ungdommen har i de sidste Skoleaar meget Andet at lære, og det kan vel næppe benægtes, at en rolig og stadig Fremgang gennem flere Aar, i Henseende til Grundighed og Fasthed giver et langt større Udbytte end en til en kort Tid sammentrængt Anspændelse i et enkelt Fag. Latinen er nu efter Underviisningsplanen udsat til 3die og Græsten til 4de Klasse; jeg har tidligere næret og vttret Tvivl om Gavnigheden af denne Udsættelse, men veed nu af Erfaring, at dette ret vel lader sig gøre, naar Underviisningen i de lavere Classer drives, som den bør; men en yderligere Udsættelse af noget af disse Sprog maa jeg ansee for absolut skadelig, og troer i dette Tilfælde at have det største Antal Skolemænd paa min Side. Under alle Omstændigheder maa jeg ansee det foreslaaede Antal af 24 Skoletimer ugentlig for aldeles utilstrækkeligt. Naar heraf tillægges Latinen 6, og dette Antal er endda for lidet, saa bliver der for de øvrige 11 Fag kun 18 Timer tilbage, altsaa ikke engang 2 ugentlige Timer til hvert; og man betænke blot, hvad der vil kunne udrettes, naar et Fag indskrænkes til een ugentlig Time, og denne saa, hvad ofte kan indtræffe, ved en Ferie bortfalder for den hele Klasse, eller ved Upasselighed for den enkelte Discipel.

Jeg maa derfor ansee det for aldeles rigtigt, at Antallet

af Underviisningstimer ved den ny Plan er fastsat til 36 om Ugen for de 6 Classer og 32 for den 7de. Ikke en gang for nederste Classe, troer jeg, at Antallet sønderligt burde indskrænktes; thi netop for denne Classes Disciple vil det større Antal være til Gavn og Rettelse, naar de anvendes som de bør; og til disse Disciples Hjemmesid maa der ikke gjøres store Fordringer, hvilket formentlig heller ikke vil være nødvendigt. Jeg vil siden faae Leilighed til at tale mere om dette Punkt. At de tydske Gymnasier i Almindelighed have nogle ugentlige Timer færre end vi, kan ikke afgive nogen Regel for os, endog blot af den Grund, at vi have eet levende Sprog mere at lære, en Forpligtelse, der iøvrigt ogsaa hviler paa andre Folkelag, hvis Sproggebet og Litteratur ikke er af større Omfang, og som derfor ingenlunde ved Mangel af Sprogkundskaab, bør udelukke sig selv fra Deelagtighed i de større Nationers videnskabelige Fremskridt.

Men forholder det sig nu saaledes, at det Antal af Underviisningstimer, vi forlange, ikke kan være mindre, naar Skolen skal opfylde sin Bestemmelse, og skulde det dog tillige være Tilfældet, at denne Stillesidde i 6 daglige Timer havde en afgjort skadelig Indflydelse paa Disciplenes legemlige og aandelige Udvikling, da var hin Nødvendighed vistnok i høj Grad sørgelig. Men jeg troer ikke at dette forholder sig saaledes. Skoletimerne selv kunne, med den Indskrænkning, de i den ydere Tid ere blevne underkastede (forhen vare de 42, nu i det Høieste 36 om Ugen) og med de Foranstaltninger, der ere truffne, for at skaffe Disciplene Bevægelse i fri Luft, ikke frembringe saadanne Følger. Man betænke, at Disciplene hver Formiddag og Eftermiddag samles noget før Skoletiden, og at denne Frist naar Beiret tillader det, tilbringes paa Legepladsen; at et Frikvarter tilstaaes mellem anden og tredje Time; at de større

Ferier udgjøre omtrænt 2 Maanedes af Aaret forinden de enkelte løbbestemte hele og halve Dages Ferier; at botaniske Excursioner om Sommeren af og til foretages; at enhver Discipel har to ugentlige Gymnasitimer, der i den varme Aarstid anvendes til Svømmevæbber, hvilke sidste, i det Mindste her, ogsaa udenfor Skoletiden drives med stor, undertiden med altfor stor Iver, og jeg troer vistnok det maa erkjendes, at der i denne Hæftning er gjort hvad der kan gøres, ligesom ogsaa at det Gjorte maa være tilstrækkeligt.

For saavidt min Erfaring gaaer, har jeg heller ikke enten nu eller tidligere sporet nogen ualmindelig Sygelighed eller Mangel paa Liv og Munterhed mellem vore Disciple. At alligevel den Dreng eller Ungling, der opdrages til Studeringer, i Ualmindelighed ikke kan blive saa afhærdet i legemlig Henseende, eller opnaae samme physiske Styrke, som den der fra Barndommen af tumler sig i den fri Luft, og hvis Sener under det legemlige Arbejde spændes og strammes, kan vel ikke være Andet; men herved maa dog bemærkes, at der gives mange andre for Samfundet uundværlige, Beshæftigelser i Livet, hvorved Stillesiddende, Anstrængelsen af enkelte Sænder eller endog Systemet med Ting, der ere, eller kunne blive skadelige for Sundheden, ere nødvendige, uden at disse Ulemper blive opviede ved aandelige Fordele. Saadant hører nu engang med til Menneskehedens Vilkaar, og herved er intet Andet at gjøre, end saavidt muligt at bortjærne Marsagerne til det Onde, og, hvad der er et vigtigt Moment, og hvortil der vel ogsaa i Ualmindelighed ved Valget af et Menneskes Livsbestemmelse tages Hensyn, at Drengens aandelige og legemlige Anlæg komme med under Beregningen. Dog stæer dette ikke altid; og det er vel ikke saa sjældent, at Børn med temmelig ringe Aandsanlæg, eller saadanne, hvis sjælelige Legemsconstitution maatte bestemme dem for en anden

Birkjombed, sættes til Studeringer. Men for Følgerne af dette Misgreb kan Skolen i de fleste Tilfælde ikke være ansvarlig.

Det staaer efter det Ovenanferte saaledes endnu kun tilbage at tale om Disciplenes Hjemmearbejde og de Fordringer, der i denne Henseende gjøres til deres Kræfter. I dette Punct er jeg aldeles enig med den ærede Forfatter af Betragtningerne, og jeg troer, at det er den Hovedsag, han især har havt for Øie. Jeg indremmer at de Unge i en utilladelig Grad kunne blive, og vel ogsaa paa flere Steder ere blevene bebyrdede med saameget Hjemmearbejde, at der ikke leenes dem Tid til ved Bevægelse i den frie Luft at sørge for Vedligeholdelsen af den legemlige Sundhed. At Skolen verter sine Bestræbelser derhen, at dette Onde kan undgaaes, maa jeg ansee for aldeles nødvendigt; thi hvis Indskrænkningen af Skoletimernes Antal kun har den Folge, at der foresættes Disciplene længere Pensum og flere skriftlige Arbejder, og seer Læreren sig med det formindskede Timeantal ikke i Stand til, at meddele den nødvendige Veiledning, da have Disciplene Intet bundet, men lidt en endnu større Indskrænkning i deres Friid. Men denne Ulempe bør, hvor den finder Sted, imødegaaes, og hertil troer jeg der gives meer end eet Middel.

Jeg maa for det Første fremsætte det som min Overbeviisning, at i de lavere og tildeels i Mellemlasferne intet nyt Pensum bør foresættes Disciplene, uden at det i Forveien omhyggelig med dem er gennemgaaet. Jeg veed vel, at jeg ved at fremsætte denne Paastand kommer i Strid med det hele tydske Skolevæsen, og muligt ogsaa med nogle af mine Colleger her hjemme. Som bekjendt, forlange de tydske Skolemænd, at deres Disciple forud hjemme skulle præparere sig paa ethvert Pensum, som da næste Dag examinando bliver gennemgaaet og yderligere forklaret. Kun paa denne Maade troe de, den Unges Sjæl kan vækkes til Selvirkjombed. Professor Ingerslev har i sit ovenfor

citerede Skrift S. 50 o. f. gjengivet de af de tydske Skolemænd til Forsvar for denne Methode anførte Grunde, ligesom ogsaa fremstillet de Modgrunde, der ikke tillode ham i væsentlig Grad at gaar ind paa deres Betragtningssmaade af Sagen. Blandt de Indvendinger, han gjør mod den tydske Methode, er ogsaa den, at det Arbeide som derved paalægges de Unge bliver altfor stort, og undrer sig med Rette over, at der under den Lovinsefse Strid ikke blev talt om denne Sag. Mig forekommer den med Hensyn til det Spørgsmaal, her omhandles, at være af den højeste Vigtighed.

Tænker man sig nemlig Metboden consequent gennemført i alle en Skoles Classer og i alle Fag, saa at der hver Dag foretages Disciplen 5 à 6 Pensum i Sprog og Videnskaber, hvorpaa de uden foregaaende Veiledning skulle forberede sig, saa indseer man ikke, hvorledes dette med nogenjombest Nytte kan skee, uden at Disciplene overlæses med et Arbeide, som de dog ingenlunde paa egen Haand kunne udføre. Enten søge de da privat Veiledning, hvorved, om den endog er god — og det er den vel i de fleste Tilfælde ikke — den ved Metboden tilsigtede Fordeel aldeles tabes, eller de med Anstrængelse forberede sig slet, eller endelig aldeles undlade at forberede sig. Næste Dag bliver nu vel det foresatte Pensum gennemgaaet, men jeg formener, at Hjælpen her paa en vis Maade kan siges at komme for sild, i Særdeleshed naar der, som vel i Almindelighed hos os, gives daglige Characterer. Om denne daglige Characterergiven fortjener Ros eller Dadel, ere Meningerne deelte. Jeg kan ikke her indlade mig paa vidtloftigen at drøfte de Grunde, der ere anførte for og imod, men maa indstrænke mig til den Erklæring, at jeg anseer Fordelen ved Anvendelsen af daglige Characterer for langt overveiede. Dette være nu som det vil; men Saameget synes mig vist, at de ikke

passer til den Methode, hvorefter Disciple med meget ulige Ansælg, Noget med god, Andre med maadelig Privathjælp og Noget aldeles paa egen Haand skulle forberede sig paa den følgende Dags Pensa.

Men jeg troer heller ikke, at det med Grund kan siges, at Selvwirksomhedens Svælske udefulkes derved, at ethvert Pensum forud paa Skolen noie gennemgaaes, naar dette kun skeer paa den rette Maade. Herved forstaaer jeg nemlig ikke, at Læreren blot selv forelæser, oversætter og forklarer det Pensum, der foresættes, eller gjør det, som man i gamle Dage kaldte „at tyde“ en Kutor; thi endskjendt, som Erfaring har viist, ogsaa paa denne Maade god Kundskab og Indsigt i Sproget kan opnaaes, saa kan det dog ikke oversees, at Disciplene herved ere mere modtagende end selvwirksomme, ligesom man heller ikke altid maa gjøre Negning paa udeelt Opmerksomhed. Efter min Mening maa ved dette Udvide Disciplene ret for Alvor tages med. De maa velvillig optæse Stykke for Stykke, de maa forsøge paa at oversætte det og forklare Indholdet; den Enes maa komme den Anden til Hjælp og hele Classen maa holdes i Aande. Læreren maa spørge, lede den Sogende paa Spor, og saaledes fremlokke Svaret, eller endelig, hvad vel ofte maa blive Tilfældet, selv umiddelbart meddele den nødvendige Oplysning.

Men det er ikke blot ved Underviisningen i døde og levende Sprog, jeg maa ansee denne Fremgangsmaade for yderst gavnlig, men det Samme gjælder overhovedet i alle Fag; naar et nyt Pensum skal foresættes. Og i hvilket Fag skulde vel en saadan forberedende Veiledning være ufornøden? Kan der vel tænkes et større Misgreb, end at foresætte en Discipel paa 10—12 Aar et Pensum af Valles Lærebog, hvorpaa han selv har at forberede sig? Jeg mener, at Sprog og Fremstillings-

maade i denne Bog kan give Læreren selv nok at betænke. Men det Samme gjælder i større eller mindre Grad om de øvrige Discipliner. I de historiske og geographiske Lærebøger og overalt maa der forekomme mangfoldige Ord og Begreber, der ere Disciplen aldeles ubekjendte, og som han umuligt paa egen Haand kan udfinde. Det er vel sandt, at dette forberedende Arbeide i Skolen vil medtage Tid, og de daglige Pensa ville maaskee derved blive noget mindre; — i hvorvel jeg ikke engang troer, at dette vil blive en nødvendig Følge, naar Læreren forstaaer rigtig at benytte Tiden — men Arbeidet vil sikkert besonne sig baade for Lærere og Disciple. Jeg antager, at i Regelen denne Gjennemgaaen vil medtage den første halve Deel af Timen, lidt Meer eller Mindre efter Omstændighederne, medens den anden halve Deel anvendes til Examination af det i forrige Time Forklarede; og hermed vil det kunne gaae langt raskere, end naar Disciplen paa egen Haand kummerligen har forberedt sig, end siige naar han slet ikke har gjort dette. Jeg antager, at en Discipel, saaledes forberedt, vil kunne udføre sit Hjemmearbeide i mindre end den halve Deel af den Tid, han ellers dertil behøver.

Det forekommer mig heller ikke, at Skolen kan siges, at have opfyldt sin Bestemmelse, naar Privatlæreres Hjælp bliver absolut nødvendig. En velbegavet og flittig Discipel bør kunne gjøre enskellig Fremgang ved Hjælp af den Veiledning, der gives ham i Skolen, og kun i det Tilfælde, at en Discipel i eet eller flere Fag maatte staae tilbage, vil den private Hjælp være tilraadelig, ligesom det naturligtvis vil blive Forældrenes Pligt, enten selv eller ved Andre, at paasee, at han virkelig til sin Forberedelse anvender den nødvendige Tid.

• Ved hvad jeg om dette Punkt har sagt, troer jeg med temmelig Sikkerhed at kunne støtte mig paa egen Erfaring. Jeg

har nemlig i flere Aar ved den latinske Underviisning i 5te Klasse brugt denne Fremgangsmaade; og ligesom jeg troer i Disciplenes større og sikkerere Fremgang deraf at have sporet meget tilfredsstillende Frugter, saaledes tør jeg ogsaa antage, at det Hjemnearbejde, Latinen har krævet, ikke har været byrdefuldt.

Som ovenfor sagt; har jeg herved især havt de lavere Classer og Mellemclasserne for Øie, og det følger af sig selv, at ligesom Disciplen rykker frem, denne Hjælp i adskillige Fag vil behøves i mindre Udstrækning. Men selv for de høiere Classer bør og kan der gøres Noget, ikke blot for at lette dem Arbejdet hjemme, men ogsaa for at gjøre dem Skribenternes Læsning i de døde Sprog mere frugtbringende. At i den øverste Klasse de lettere Skribenter kunne og bør læses paa egen Haand, og Disciplene siden ved Examinationen deri prøves, er i sin Orden; ihvorvel jeg vistnok troer, man vel maa vogte sig for, at cursørist Læsning ikke bliver det Samme som overfladisk; i hvilket Tilfælde Nytten kun vil blive ringe. Heller ikke bør det forsesmes, af og til at lade dem mundtligt og skriftligt prøve deres Kræfter paa vanskeligere Stykker; men at foresætte disse Disciple et Pensum af en filosofisk Bog, eller en vanskelig Digter til hver latinsk og græsk Time, maa jeg ansee for utilraadeligt. Her troer jeg Læreren i Regelen bør fremtræde som Docent ved et sammenhængende Foredrag; og har han, hvad vistnok altid bør være Tilfældet, omhyggeligen forberedt sig, er han trængt ind i Forfatterens og hans Tidens Aand, og har han Ordet nogenlunde i sin Magt, da kan jeg ikke tvivle om, at et saadant Foredrag for de nu moderne Ynglinge vil være langt mere opvækkende og dannende end en knudret, feilfuld og ved idelige Aetkællinger afbrudt Oversættelse og Forklaring, der deels trætter og fjæder, deels styrker Totalindtrykket af det Hele. Uden Tvivl vil der endnu

efter et saadant Foredrag blive et tilstrækkeligt Stof tilbage for Disciplenes Selvtænkning, især naar det efter rum Tids Forløb kommer til Repetitionen. At en Oversættelse af Classikerne herved fortrinsviis skulde blive noget Tillært og blot udenfra Givet, indseer jeg ikke, i alt Fald ikke, hvorledes det skal blive anderledes eller bedre, naar de benytte en trykt Oversættelse*) eller opsoge enhver Ordforklaring i deres Lexicon, til hvis Brug jo desuden Læreren i mange Tilfælde udtrykkelig ber henvise. Virkningen af det levende Ord i Sammenligning med det døde Bogstav prises jo dog ellers, og vistnok med Ret; men det indsees ikke, hvorfor det da ikke ogsaa her skulde være af høj Bigtighed.

Men ikke blot for at gjøre Classikernes Læsning mere dannende og frugtbringende, men ogsaa for at lette Disciplenes Hjemmearbejde, maa jeg ansee denne Fremgangsmaade ogsaa i de høiere Classer for tilraadelig; thi man indremme end Disciplens Forberedelse paa egen Haand ved Hjælp af Lexicon og andre Hjælpemidler nok saamegen gavnlig Indflydelse paa den selvstændige Udvikling af hans Kræfter, saa er det dog vist, at et saadant Arbejde kræver en betydelig Anvendelse af

*) At saadanne kunne benyttes uden Skade, er nu vist nok; men ligesaa vist er det, at de ofte blive benyttede paa en skadelig Maade som Welschbroer. Jeg overraskede engang nogle ellers dygtige og slittige Disciple, da de vare isærd med at forberede sig paa et Pensum af Livius. Dette udførtes paa den Maade, at Een oplæste N. Møllers Oversættelse, medens de Andre fulgte med i den latinske Text. Da jeg foreholdt dem det utilstrækkelige i denne Forberedelse, svarede Een af dem: „Paa anden Maade kunne vi ikke bestaae.“ Desværre havde han ikke Ret; thi det viste sig, at Classen til næste Dag foruden et skriftligt Arbejde, havde 5 Pensum i Sprog og Vidensfaber at lære. Dette horer rigtignok til den Tid, da Skoletimerne vare 7 à 8 daglig.

Tid; og at Enkelte, særdeles Begavede med nogenlunde Let-
hed kunne tilfredsstille Læreren's Fordringer, kan ikke være til-
strækkelig, naar det langt større Fleertal af dem, der med no-
get ringere Anlæg dog ikke kunde bortvise fra Studeringer,
ikke vil være i Stand dertil. Den uundgaelige Folge vil blive,
at de Samvittighedsfulde ville lide paa Sjæl og Legeme, uden
dog i alle Fag at kunne tilfredsstille Læreren's Fordringer; de
Ligegyldige derimod i Umuligheden af at kunne overkomme Alt
see et velkomment Paaskud til at unddrage sig enhver Besvær-
lighed og Møie.

Det er ingenlunde min Hensigt med disse Ytringer, at
tale Dovenskabens og Ligeegyldighedens Sag, med hvilke Udyder
Skolemanden bestandig maa leve paa Krigsfod. Ingen kan være
mere end jeg overbevist om, at den studerende Ungdom maa
holdes til Arbeidsomhed, ja endog til streng Arbeidsomhed; thi
uden Møie og Besvær giver Naturen ikke de Dødelige sine bedste
Gaver; men jeg mener, at hvad der fordres, maa kunne opnaaes
uden Skade og Fordærv; jeg forlanger at ikke nogle Fag, være
de endog de vigtigste, ved at kræve en uforholdsmæssig Deel af
af Tiden, skulle gjøre andres grundige Dyrkning umulig, og jeg
troer tillige, at Skolen ved sin Underviisningsmethode kan gjøre
Meget for at lette Arbejdet for de Unge, uden i mindste Maaade
at skade eller hindre den fri Udvikling og Styrkelsen af de aan-
delige Kræfter, der bør være dens vigtige Diemeed. Og kun
ved saaledes at indskrænke sine Fordringer inden de tilhørlige
Grenser, vil den ogsaa med Strengbed kunne forlange dem
opfyldte. Den modsatte Fremgangsmaade vil som enhver Re-
gel, der dog ikke kan gennemføres, lede til Slaphed og en for-
dærvelig Seer gennem Fingre, hvis Resultat til Slutning bli-
ver Overfladiskhed og fragmentarisk Kundskab istedetfor Sam-
menhæng og Grundighed.

Digsaar paa andre Maader vil Skolen kunne virke for det angivne Siemeed. Jeg vil her kun henpege paa den Dmbygge- lighed, der bør anvendes ved Opgivelsen af Thematia til skrift- lige Arbejder, at nemlig intet saadant opgives, der overstiger den Kundskab og det Dannelsesstrin, hvorpaa Disciplene efter sin Alder og Fremgang staaer, eller som, hvad de lavere Clas- ser og Mellemclasserne angaaer, ikke iforveien er bleven til- borligen droftet. Jeg troer, at dette Hensyn ikke sjeldent er bleven tilsidefat mere end gavnligt var, og at dette især bør været Marsag i at saadanne Arbejder i utilskadelig Grad have lidt af Torhed eller Snakkesalighed, i det Forfatteren enten i Folelsen af sin Afmagt har fattet sig i al Kortbed, eller med forslidte Floskler søgt at dække sin Afmod. At det ogsaa er af høieste Vigtighed, at de skriftlige Arbejder blive saa ligeligt, som muligt fordeelte paa Ugens Dage, er vel saa almindelig erkjendt, at jeg ikke behøver videre at omtale denne Sag.

Jeg har for rum Tid siden læst de af Hr. Dr. og Pro- fessor F. Lange ifjor udgivne „Bemærkninger om Skoleunder- viisningens Princip og Methode“, men tilfældigviis ikke haft dem ved Haanden under Beskrivningen af det Foranstaaende. Efter nu atter at have gjenlæst samme, maa jeg udtale det som min Overbeviisning, at enhver Skolemand med levende In- teresse maa have fulgt Forfatteren gennem disse, vel korte, men indholdsrige Bemærkninger, i hvis første Afsnit han med Klar- hed paaviser det Utilfredsstillende i Skolens formale Princip, hvortved Landens Gymnasitil fast udelukkende blev Hovedsagen, hvorthos han dog tillige indrymmer, at Skolen i Realiteten al- tid har været bedre end dens Princip, fordi dette aldrig er blevet consequent gennemført.

Jeg kan dog her ikke undertrykke den Bemærkning, at det forekommer mig, at Forfatteren er gaaet Skolen vel nær,

naar han ytrer, at det formale Princip, ved alle forekommende Leiligheder er blevet og bliver proclameret som det herskende; eller naar han siger, at der var en Tid, for ikke længe siden, da Grammatikens Studium ansaaes for det egentlige Indhold af Underviisningen, og da Forfatternes Skrifter kun betragtedes som Bilag til den grundige Erkjendelse af Grammatikens Sandheder. Jeg nægter ingenlunde, at denne Betragtningssmaade af Sagen engang har været den herskende; men jeg tør dog antage, at den alt i forrige Aarhundrede meget havde tabt sig, og i det indværende kun undtagelsesviis har gjort sig gjældende, og det vel saare sjældent i Skolernes høiere Classer. I det Mindste maa jeg efter min Erfaring, der netop gaaer tilbage til Aarhundredets Begyndelse, antage dette. Hvad den ældre Periode angaaer, er det da tillige bekjendt og beviisligt, at flere Skolemænd, af hvilke jeg blot vil nævne J. H. Tauber og D. Worm ingenlunde have behandlet de gamle Classikere paa saa aandløs Maade; ihvormange lidet hæderlige Undtagelser med den Tids „Broskfældigheder i det lærde Skolevæsen“ medførte, hvorfor dog maa bemærkes, at hiin Tids Misgreb i Pædagogiken næppe vare Følger af noget som helst Princip, men af vedkommende Læreres Uvidenbed, Smagløshed og fuldkomne pædagogiske Uduelighed *).

*) Det er bekjendt at den forsmævnte Skolemand J. H. Tauber er Forfatter til Skriftet: Om Broskfældighederne i det lærde Skolevæsen, hvilket Skrift, der, sjønt udgivet i Aaret 1789, dog endnu i 1851 for sit Indhold fortjener at læses, noksom viser, at de af mig brugte Udtryk ikke ere for haarde. Fremdeles ligger for mig et Brev fra samme Skolemand til en Samtidig hvori han skildrer Horsens Skoles Tilstand i Aaret 1775, da han der tiltraadte Rectoratet, og ved hvis Læsning man ikke kan Andet end i høieste Maade beklage den dygtige og begavede Skolemand, der skulde gennemføre

Jeg skal dog ikke videre berøre dette Punct, der er Hovedsagen mindre vedkommende, og hvorom, hvad den nyere Tid angaaer, Meningerne, efter de forskjellige Erfaringer, kunne være deelte; men jeg skal endnu blot tilføie, at ligesom jeg iøvrigt, med saa og ubetydelige Undtagelser, bifalder Forfatterens Synsmaader, saaledes har det ogsaa været mig meget kært, ved de sidste Afsnit i hans Bemærkninger at see mig bestyret i min Overbeviisning om, at Skolen kun ved den livelige uafbrudte Berelwiking mellem Lærer og Discipel vil kunne løse sin Opgave. Naar Forfatteren vil, at Læreren skal være sine Disciples uafsladelige utrættede Medhjælper, at han maaskee ikke vil komme til at læse flere Timer end hidtil, men i de samme Timer komme til at arbejde mere directe for dem og med dem; naar han af Discipelen forlanger Arbeidsomhed og Anstrængelse, og det lige saa meget i hans egen som i Livets Interesse, men paa den anden Side vil, at der skal undes ham Tid til at forfriske sig efter Arbeidet, til efter egen Lyst at forfølge specielle Interesser, og til at øve og udvikle de legemlige Kræfter, som Modvægt til den megen Stillesiddende, hvortil dog den Studerende i ethvert Tilfælde vil blive henvisst, da har han heri udtalt Grundsætninger, som vel til ingen Tid, de mørkeste Perioder undtagne, ere bleve aldeles miskjendte, men desværre ikke altid i Livet gennemførte.

Naar endelig Forfatteren mener, at Disciplene ikke vilde komme til at tilbringe færre Timer paa Skolebenken end nu, snarere maaskee flere, fordi hans Arbeide i de fleste Discipliner væsentligen skal gøres i disse, i det Mindste i de yngre Aar; naar han betegner Læreren's Virksomhed som ledende, under-

sine hoist agtværdige Grundsætninger med saadanne Medhjælpere, som han der foresandt.

støttende og efterhjælpende Disciplens Arbejde, maa jeg af disse Ytringer slutte, at han ligesaa lidt som jeg bifalder den tydske Præparationsmaade uden foregaaende Veiledning af Læreren *), hvorved Arbejdet hjemme bliver intensivet langt større end det, der udføres i Skolen, uden at det dog kan paavises, at nogen virkelig og sikker Fordeel kan opveie de Ulemper, som af Kræfternes Overspændelse maa befrygtes.

*) Imod denne Methode, der i de tydske Gymnasier er den herskende, har jeg dog bemærket, at i det Mindste een Stemme i den allernyeste Tid i Tydskland selv har oploftet sig. I en Recension over nogle latinske Læsebøger af G. H. Hogg er en Dr. N. Vogelmann i Schwangen med megen Alvor optraadt mod denne Methode, og hvad han herom siger, synes at støtte sig paa sikker Erfaring. Recensionen læses i „Neue pädagogische Jahrbücher“ for 1850, 58 B. 3die Hefte.

II.

Engle & Co

ved

Translocationen efter Hovedexamen

i Juli 1850.

(Et efterstaaende Ord her aftrykkes, har kun sin Grund i deres Anledning. Da den ny Skolebygnings Fuldbendelse for- medelst Krigsurolighederne blev trukken i Langdrag, saa at Læse- værelserne maatte benyttes herved 2 Aar før det Dørlige blev færdigt, fandt Kultusministeriet, at en egentlig høitidelig Indvielse maatte bortfalde. Da vi derfor isjor første Gang kunde benytte Solemnitetsjalen til Translocationen, anlaae jeg det for passende, at henvende mig til Forsamlingen med følgende Ord, der, som Supplement til mit om Skolebygningen isjor udgivne Program, her meddeles.)

Høitærede Forsamling!

Bed den Marsfest, vi idag høitideligholde, kan der ikke let mangle Taleren et passende Stof. Den offentlige Underviis- ning er af saa høi Betydning, dens Enemærker af saa vid Om- fang, og den griber saa mægtigt ind i Statens, i Familiernes og de Enkeltets Forhold, at han ikke kan savne Anledning til at henvende sig til Forældre, til Medlærere og til Enhver, hvem Sagen ligger paa Hjerte, eller til at fremkalde nære og styrke gode Tanker, Følelser og Forsætter i de Unges Sjæle, der ere Skolen betroede til Underviisning og Veiledning. Jeg tør kun i ringe Grad tiltroe mig en Talers Gaver, og det er kun i Medfør af Embedspligt, jeg idag tøver at udbede mig denne hæderlige Forsamlings Opmærksomhed. For jeg imid-

lertid gaaer over til det, der er Dagens egentlige Anliggende, vil jeg tillade mig at dvæle nogle Dreblikke ved en Sag, der paa denne Tid og paa dette Sted ligger os meget nær, i det jeg som Udgangspunct benytter denne Bygning selv, i hvilken vi for første Gang i saadan Anledning ere forsamlede.

Tre Aar ere alt forløbne, siden den Bygning, der nu omslutter os, begyndte at rejse sig, vel ikke aldeles af Nyt, men dog i en ny, en forstøret og forskjønned Skikkelse. Det var vor forevigeede Fyrste, Kong Christian den Ottende, som til sine mange og store Fortjenester af Dplysning, Videnskab og Kunst i sit sidste Leveaar søiede denne, at han bød, at ogsaa denne Skoles Bygning skulde modtage en til den ny Tids Fordringer svarende Udvidelse. Han selv skulde efter Forsynets Raad ikke opleve dette Værks Fuldendelse; vi skulde ikke mere see ham her i vor Midte, ikke bemærke den Glæde, der altid lyfte fra hans Dje, naar et vigtigt Værk i Landens Tjeneste var fuldendt. Næppe var endnu et halvt Aar efter Arbeidets Begyndelse tilbagelagt, da klædte Danmark sig i Sorg; thi dets milde Konges Stov bæres til Graven, og hans ueddelige Land gif sin høie og evige Bestemmelse imøde. Vi kunne nu kun yde den hedenfarne Konge vore rørte Hjerters Tak; men Historien skal i Tidernes Lob bevare og værne om hans Minde; og denne Bygning skal, saalænge den staaer, bære hans Navn. Vi ville ønske og bede, at den maa bære det til en fjern Efterfølg.

Tre Aar ere, siger jeg, forløbne siden denne Bygning i sin nærværende Skikkelse begyndte at rejse sig, — under sædvanlige Forhold et ikke meget langt Tidsrum — og hvormeget have vi dog ikke Alle i disse tre Aar oplevet! Fjendtlige Skarer have oversvømmet en stor Deel af Danmarks Lande, Sværdene have klirret, og Blodstrømme ere rindne; og har end

Hærskarernes Hætte, saavel forhen som i de sidste Dage, ladet Seirens Vægtskaal synke til Danmarks Side; kan vor fælles Moder end være stolt og glad over sine brave Sønners Daad, saa er dog hendes Bløde blandet med Bæmød, og man kan sige om hende, hvad hiin Oldtids Digter siger om Hektors Hustru: „Hun smiler gjennem Taarer.“ Djsaa vi i denne By have seet vore forhen fredelige Boliger opfyldte med Skarer af Fjender, vistnok af Fjender, der i det Hele ikke have fornægtet den Christendommens og Humanitetens Aand, der til Trods for alle Forvildelser dog omsider synes at være bleven de fleste dannede Folkelags Eiendom, men dog altid af Fjender, der voldeligen have overfaldt et ustyldigt Folk, som have næret og styrket et skjændigt Dyr, og som, skjøndt de med Blodstrømme maatte kjøbe enhver Fodsbred af Danmarks Jordbund, dog have bragt stor Elendighed over vort forhen saa lykkelige Land.

Under saadanne Forhold kunde det i den dybe Fred begynde Bygningsarbejde ikke have den hurtige Fremgang, man havde haabet, og først med Slutningen af forrige Aar kunde der lægges sidste Haand paa Bærket. Nu staar endelig Bygningen fuldendt i sin simple Skjønhed; og tilbyder inden sine faste Mure den lærvillige Ungdom et Kundskab og Videnskab indviet Fristed. Nu aabner det sine Døre lig en Planteskole, hvori de Unge som Træer skulle opelstes, og vore og skyde Blomster, hvis Frugter vi haabe engang skulle glæde og gavne og hædre vort elskede Fædreland.

Det er os Alle af Erfaringen bekendt, at Bestuelsen af en skjøn Bygning gjør et velgjørende Indtryk paa Menneskets Dine og Sind. Jeg kan vel ikke herom sige noget Nyt, men skal dog tillade mig, i nogle Dieblitte at dvæle ved dette Indtryk og dets Kilde.

Naar vi betragte et anseeligt Værk af den høiere Byg-

ningskunst, især hvis det er en offentlig til et større og ædelere Niemeed bestemt Bygning, hvad er det da, som saa mægtigt tiltaler os? Det er ikke Storheden allene, skjøndt denne heller ikke i og for sig kan forfeile sit Indtryk paa det menneskelige Gemyt. Men denne Egenstaa' frentreder dog med uendelig større Kraft i Naturens egne Værker, i Havets udstrakte Flade, i Bjergets mægtige Reising og de ved gigantiske Naturkræfter sammenbodede Klippemasser. Naar enhver af disse Naturscener betragtes for sig selv, da er det fornemmelig eller allene Storheden der griber os; thi vi kunne ikke med vort Blik omfatte det Hele, hvorefter de udgjøre organiske Led, der forene sig under en høiere Skjæbneds Lov. Anderledes forholder det sig med et Værk af den menneskelige Bygningskunst, som vort Blik i dets Heelhed kan omfatte. Og hvad er det vel, som her især tiltaler os; Ikke saameget den forholdsvis Storhed, som den Maa, hvorefter, den Orden, hvormed Stofferne ere sammenfœiede, det harmoniske Forhold, som bestaaer mellem Bygningens enkelte Dele, den Fornuftmæssighed, som aabenbarer sig gjennem Alt, og hvorved den forhen formlose Materie har modtaget Mandens Præg. De stærke Mure skulle trodse de skjendelige Elementers Magt; de høie og lyse Rum skulle modtage talrige Forsamlinger af tænkende Væsner, der forene sig til et høiere Niemeed. De med vis Sarsjombhed fordelte Prædelsfer skulle give Diet Hvil og lette Overigten af det Hele, saa at Alt for Diet og Sjælen kan sammensmelte til eet harmonisk Billede.

Saaledes er det den menneskelige Mand, der træder os imøde fra Bygningskunstens Værker; det er den, der giver dem Liv; den taler til os, saalænge Bygningen staaer i sin fulde Styrke, og selv da, naar Stenene smuldere, naar Murene synke, og naar Bedbenden slonger sig om de sonderbrudte Viller, lyder

endnu dens Nøst til os som en Nøst fra Graven, og fremkalder for Bestuerens Sjæl den længst forsvundne Tids Tante og Bedrift. Da vækker den et Velbehag, der er blandet med Bæmød, og med Taarer i Diet betragte vi det summe og dog saa talende Vidne om alle jordiske Tings Forgjængelighed.

Fra den fjerneste Oldtid have Menneskene følt Trang til at betegne det Mandelige og Overfandselige ved Ord og Billeder der vare laante fra den umiddelbare sandfælsige Bestuelse. Denne billedlige Tale kan vel være udsprungen af Oldsprogets Armod; men Armoden blev her Moder til Rigdom og Styrke.

Da Bygningskunstens Værker, naar de fremstaae iserte Skjønhedens Klædebon, mægtigt gjøre Indtryk paa Sindet, saa er det ikke forunderligt, at Menneskene ogsaa af denne Kunst have laant symbolske Udtryk, der betegne Noget endnu høiere og større.

Jeg skal tillade mig at dvæle nogle Dieblkke ved et saadant Tantebillede, i det jeg tilføier, at der ogsaa gives en aandelig Bygningskunst. Ja der gives en aandelig Bygning, hvorpaa der er arbeidet fra den fjerneste Oldtids Dage, en Bygning, der gjennemstrømmes af den Lysets og Sandhedens hellige Aand, som er nedstøgen fra Himlen, som lever og virker gjennem Aarhundreder i de ædleste Menneskers Tanker og Tale, i deres Skrift og Gjærning. Og denne Bygning reises ikke af Steen eller Jern, som kan henjuldre eller forruste, men af Herrens levende Ord, af Menneskesjælens klareste Tanker, af Menneskehjertets bedste og dybeste Følelser. Og naar de jordiske Værker forsvinde, naar de stærkeste Mure henjuldre, og selv naar intet Die mere dvæler ved de synkende Ruiner, da skal hin Bygning reise sig stedse høiere og skønnere, og til Trods for de onde Magter opnaae sin Fuldendelse vel ikke i Tidens, men i Evighedens Fylde.

Til at arbejde paa denne Bygning ere vi Alle kaldte, Enhver efter sin Evne. Minge er vel det enkelte Menneskes og selv Menneskehedens Kraft; men den evige Bygmester, i hvem vi leve og vores, vil ikke forkaste det skrovelige Medskab, ikke forsmaae selv den svage Arbejder, der kun kan bære den enkelte Steen til Muren. Lader os derfor fatte et freidigt Mod! Lader os arbejde medens det er Dag! Lader os bygge med Flid paa den Grundvold, som er lagt, for at vi kunne overgive det, vi have modtaget, udvidet og forskjønnet til de følgende Slægter! Lader os glæde os i Troen og Haabet! Og ligesom hine fromme Mænd, der fødtes og døde inden Tidens Fylde kom, dog med Glæde og Fortroening anede Frelsens Arbejd, saaledes lader ogsaa os med Haab og Tillid see Menneskeslægtens stedse lysere Fremtid imøde!

*

*

*

For Skolens Virksomhed i det forløbne Aar er ved de udgivne Skolefterretninger, saavel som ved de offentlige Prøver aflagt Regnskab. Det staaer nu tilbage at bekendtgjøre Udfaldet af Examen og den Opflytning i Classerne, hvorom Lærerne, efter omhyggelig Overveielse, ere blevene enige.

*

*

*

Saaledes er da, kjære Ynglinge, atter et Aar af Eders Ungdomsliv henrundet. Det er henrundet med alle dets Glæder og Sorger, dets Arbeids- og Hviletimer. Men intet Tidsrum af det menneskelige Liv forsvinder sporløst. Ethvert Aars Glæde og Sorg, Tanke og Gjerning har sin Indflydelse paa de følgende Aar. Jeg vilde ønske, at Erindringer om det nu

hensvundne Nar maatte være glædelig for Eder alle; men jeg ved vel, at den ikke kan være det for Eder alle i lige Grad. Jeg erkjender med Glæde, at ikke Faa af Eder med rosværdig Flid, og de Allerfleste ved en sædelig og beskeden Opførsel have vundet deres Læreres udeelte Bifald. Disse maa jeg opmuntre til, stadigt at gaae frem paa den betraadte Bane, der med Guds Bistand vil føre dem til et hæderligt Maal. De erindre sig vel, at Arbeidet stedse maa fortsættes, og at uden Kamp og Nøie intet fortrinligt Gode kan opnaaes af de Dødelige. Dem af Eder, som i Flid og Arbeidsomhed have ladet Noget savne, formaner jeg til, at de i det forestaaende Nar med større Alvor ville betænke deres Fremtids Vel, og ingenlunde sætte sig et saa lavt Maal, at de ville nøies med den uhæderlige Middelmaadighed. Endelig maa jeg ogsaa henvende mig til Dem, som af ungdommelig Letsindighed i større eller mindre Grad have forjæmt de Pligter, de skyldte dem selv, deres Forældre og det Fædreland, der med saamegen Kjærlighed og Omhu har sørget for deres Uddannelse og Veiledning til Kundskab og Dyd. I denne Kjærlighed og Omhu ligger for dem Alle en stor og hellig Forpligtelse. Det er vist, at vor Tids Ungdom ikke noksom kan paastjømme de Fordele, den nyder i Sammenligning med Ungdommen i Fortidens Dage; og jeg er overbevist om, at Enhver af Eder vilde føle sig meget utrykkelig, hvis det var muligt, at han kunde sættes tilbage i de svundne Tiders Forhold og Omgivelser. Men disse Fordele maa ikke blot erkjendes; de maa ogsaa benyttes. Der kommer en Tid da I, der nu leve Ungdommens for det Meste sorgløse Liv, skulle kaldes til Fædrelandets Tjeneste, og til Deeltagelse i det store Bygningsarbejde. Da gjælder det, om I have anvendt Eders Ungdomsaar vel, om I have erhvervet Eder en aandelig Eiendom,

som ikke kan fortabes. Den gamle Digtets Død, som I læse
paa denne Bygning's Mure:

Nil non mortale tenemus

Pectoris exceptis ingeniiqve bonis.

indeholde en stor og evig Sandhed. Alle jordiske Goder for-
svinde; kun Aandens og Hjertets Fortrin ere Menneskets ufor-
tabelige Eiendem.

III.

Lefterretninger

om

Aarhuus Cathedralsskole

i Skoleaaret 1850--51.

Ved Hovedexamen i Juli 1850 havde Aarhus Cathedral-skole et Antal af 59 Disciple, af hvilke følgende 5 i September bleve dimitterede til Universitetet, og erholdt ved examen artium de her vedføjede Hovedcharacterer:

240*).	Johannes Peter Cramer . . .	Laudabilis.
241.	Hannes Peter Stephensen . . .	Haud. illaud.
242.	Jørgen Adolph Severin . . .	Haud. illaud.
243.	Philip Peter Rosenstand. . .	Laudabilis.
244.	Julius August Steenberg . . .	Haud. illaud.

Foruden disse 5 Dimittender udmeldtes i Aarets Løb endnu 3 Disciple og der optoges igjen 40. Discipelskallet er saaledes ved Skoleaarets Slutning 61, der paa følgende Maade ere fordeelte i Classerne:

VI Klasse.

1. F. Kragerop, S. af Pastor K. H. i B.
2. F. W. Stabell, S. af afd. Provst St. i Demstev.

*) Denne Nummerrække, der begyndte med den forrige Skole-reform i Aaret 1806, vil nu, naar i indværende Aar de sidste Disciple ere dimitterede til den hidtil bestaaende examen artium, kunne anses som afsluttet.

3. N. P. Winding, S. af afd. Kjøbm. B., Stedsm af Kjøbm. Lærkehøjsen h. i B.
4. D. Th. Krarup, S. af Kammerraad K. til Hærvaldslund.
5. P. Tetens, S. af Etatsr., Overfoldinspector L. h. i B.
6. H. J. Berthelsen, S. af Amtsfuldm. B. i Thisted.
7. C. F. Nöse, S. af Kjøbm N. h. i Byen.
8. J. C. Langballe, S. af Proprietair L. til Droningsborg.
9. H. N. Gad, S. af afd. Kjøbm. G. i Helsingør.
10. W. F. Bornemann, S. af Major og Kammerjunker B. h. i B.
11. F. W. Rosenstand, S. af Justitsraad, Herredsfoged N. h. i B.
12. J. C. La Cour, S. af Proprietair L. h. i B.
13. C. D. Leving, S. af Proprietair L. til Orbegaard.

V Klasse.

1. C. F. Vorch, S. af Forpagter B. paa Bredholt.
2. L. Laurigen, S. af Dyrkege L. i Thorsøe.
3. F. W. Masmussen, S. af afd. Regimentsdyrkege N. h. i B.
4. C. Ditterstrøm, S. af Cancelliraad, Bankkassierer D. h. i B.
5. J. J. Fjord, S. af afd. Skolelærer F. paa Holmsland.
6. H. Gundelach, S. af afd. Cancellir. G. i Lemvig.
7. H. B. Schjerup, S. af Kjøbm. S. h. i B.
8. C. E. Nyrop, S. af Pastor N. til Holmsland.
9. C. Hartvigsen, S. af Kjøbm. H. i B.
10. F. C. Bagger, S. af afd. Pastor B. til Mandøe.

11. L. Lazarus, S. af Kjøbm. L. h. i B.
12. H. Schougaard, S. af afd. Pastor S. i Demstev.
13. L. Launy, S. af Skolelærer L. h. i B.
14. C. M. Hansen S. af Pastor H. i Feldballe.
15. N. Schjott, S. af Kammerraad S. til Hugaard.
16. J. Teilmann, S. af Pastor T. i Demstev.

IV Klasse.

1. E. M. Thrane, S. af Færter Th. h. i B.
2. M. E. Jensen, S. af Skomagermester J. h. i B.
3. L. M. Valeur, S. af Pastor B. i Bitten.
4. C. Husted, S. af Kjøbm. H. i Ringkjøbing.
5. J. Th. Johansen, S. af afd. Kammerraad J. h. i B.
6. J. B. S. Mohr, S. af Cancelliraad M. h. i B.
7. M. D. Nielsen, S. af Politimester M. h. i B.
8. C. W. S. Krugen, S. af Adjunct M. her ved Skolen.
9. W. Edsberg, S. af Pastor E. i Hornslet.
10. N. Malling, S. af Kjøbm. N. Malling h. i B.
11. N. Th. Grarup, S. af Tobaksfabrikteur G. h. i B.
12. T. A. F. Funch, S. af Overlærer F. ved Mealskolen h. i B.
13. C. B. Blache, S. af Skolens Rector.
14. C. Th. Bloch, S. af Pastor B. i Grenaae.

III Klasse.

1. G. M. Jensen, S. af Kammerraad, Procurator J. h. i B.
2. C. J. Jespersen, S. af Dr. med., Stiftsphysicus J. h. i B.
3. S. M. Sorensen, S. af afd. Gaardmand S. i Herst.
4. F. S. Møller, S. af Færgetobakstøkker M. h. i B.

5. F. Friis, S. af Ritmester v. F. til Lyngbygaard.
6. D. Mac, S. af Forstelerer N. ved Borgerstolen h. i B.
7. J. W. Dahlerup, S. af Stiftsprovst D. h. i B.
8. C. Otterstrøm, Broder til Nr. 4 i V Cl.
9. H. La Cour, Broder til Nr. 12 i VI Cl.
10. B. S. Flensburg, S. af Pastor F. i Svendeb.
11. Th. Namlose, S. af Amtstuefuldm. N. h. i B.
12. M. N. Flensburg, Broder til Nr. 10.
13. F. J. Grove, S. af Pastor G. i Thrige.
14. W. E. G. Buchhave, S. af Pastor B. i Sahl.

II Klasse.

1. M. Laurigen, S. af forhenv. Karver L. h. i B.
2. P. B. H. Svanenskjold, S. af Kammerjunker, kongl. Skriver C. ved Silkeborg.
3. D. D. Müller, S. af Justitsraad, Soldinspecteur M. h. i B.
4. C. L. Malling, Broder til Nr. 10 i IV Cl.

*

*

*

Uden at nogen fast Lærer egentlig er afgaaet, har dog saavel Lærerpersonalet som Lærefagenes Besørgelse i det forløbne Skoleaar været adskillige Forandringer underkastet. Deels har Overlærer Doppermann, som Medlem af Nøgledagen, været fraværende, og hans Timer ere imidlertid blevene besørgede ved Adjuncterne Krøgen og Holm, samt Timelæreren Cand. theol. Engeltved; deels maatte, efterat den Sidste i April Maaned var bleven udnævnt til Lærer ved den lærde Skole paa Herlufsholm, ogsaa hans Timer midlertidigen besørges ved andre Lærere. Da fremdeles Overlærer Doppermann vinkede

til næste Aar at underkaste sig Forstexamen, for derefter at kunne søge en Ansættelse i den kongelige Forstetat, tillod Hs. Majestæt Kongen, under 25de Marts, efter derom af Ministeriet nedlagt Førestilling, at han midlertidigen, dog uden Behold. af Gage maatte dispenseres fra bemeldte sit Embede indtil 31te Mai 1852, hvorhos Ministeriet hemndigedes til, i Mellemtiden at lade Embedet besørge ved Constitution. I Overensstemmelse hermed blev Cand. philologiæ Chr. Thomssen under 20de Mai af Ministeriet constitueret til i Doppermanns Sted at fungere som Overfører fra 1ste Juni d. A. indtil den ovenfor nævnte Tid. Endelig tilføies det, at den hidtil constituerede Lærer, Cand. theologiæ P. M. Holm under 4de Juli 1850 (efterat forrige Aars Skoleførerretninger vare udgivne) af Hs. Majestæt Kongen allernaadigst blev be-
skikket til Adjunct ved Skolen.

Da saaledes den oprindelige, af Ministeriet approberede Fordeling af Fag og Timer paa de enkelte Lærere, formedelst de anførte Forandringer i Lærerpersonalet, allerede ved Skoleaarets Begyndelse og siden i Løbet af samme flere Gange har maattet omgjøres, vil dens Meddelelse her være uden Interesse, og jeg skal derfor kun i nedenstaaende Tabel anføre, hvorledes de egentlige Timer have været fordeelte paa Fagene.

Fagene.	VI Classc.	V Classc.	IV Classc.	III Classc.	II Classc.	3 ^{te} Att Timer.
Dansk	2	2	2	2	4	12.
Tydsk	2	2	2	3	5	14.
Fransk	3	2	2	2	5	14.
Latin	9	10	9	10	—	38.
Græsk	5	6	6	—	—	17.
Hebraisk	A. 2	—	—	—	—	2.
Religion	3	2	2	2	3	12.
Historie	3	3	3	3	3	15.
Geographie	1	1	2	2	2	8.
Arithmetik	2	2	2	4	4	14.
Geometri	2	2	2	—	—	6.
Naturohistorie	2	2	2	2	2	10.
Kalligraphie	—	—	—	2	3	5.
Tegning	—	—	—	2	3	5.
Sang	2	2	2	2	2	5.
Gymnastik	2	2	2	2	2	5.
I Alt	40	38	38	38	38	181.

Det bemærkes herved, at ifølge det Kongl. Ministeriums Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 den ugentlige Skoletid for hver Discipel kun maa indbefatte et Antal af 36 Timer, hvortil dog ikke Gymnastiktimerne medregnes. Denne Bestemmelse er ogsaa ved nærværende Tabel fulgt; og naar Underviisningstimerne for øverste Klasse ere ansatte til 40, da gjælder dette kun Glasens øverste Afdeling, der i Mar paa sædvanlig Maade skal dimitteres til Universitetet, og derfor har haft to ugentlige Timers Underviisning i Hebraisk, hvilket Sprog

For Fremtiden kun i 7de Klasse skal doceres for de Disciple, der ere bestemte for det theologiske Studium.

Følgende Pensum af Sprog og Videnskaber ere i indværende Skoleaar gjennemgaaede og læste:

Moderemaal.

- II Cl. En Deel prosaiske og poetiske Stykker af den danske Læsebog for de lavere Classer ved Kunch, Rogind og Warburg, oplæste, analyserede og tildeels lærte udenad. Boiesens „Kort Begreb af den danske Sproglære“. Skriftlige Dvælses to Gange ugentlig.
- III Cl. Forskjellige Stykker af samme Læsebog oplæste og gjennemgaaede. Af Holsts poetiske Læsebog nogle Digte gjennemgaaede og lærte udenad. Doppermanns „Indledning til den danske Sproglære.“ Skriftlige Dvælses en Gang ugentlig.
- IV Cl. Forskjellige Stykker af Holsts prosaiske Læsebog, og af Sammes poetiske Læsebog: Dronning Dagmar, Marsk Stigs Døttre, Klage og Gæse, Hundemordet, Smeden og Bageren, Dansk Nationalsang, Liden Gunver, Norges Herlighed. Boiesens Grammatik forfra til Ordstillingen. En dansk Stil hver Uge.
- V Cl. Forskjellige prosaiske og poetiske Stykker af danske Forfattere læste og forklarede. Dansk Stil ugentlig skreven deels paa Skolen, deels hjemme.
- VI Cl. Thorsens danske Literaturhistorie gjennemgaaet og oplyst ved Exempler af Floris Læsebog og ellers af andre Arbejder af danske Forfattere. Danske Stile ere skrevne deels hjemme, deels under Opsyn paa Skolen.

Tysk.

- II Cl. Mungs Læsebog for de lavere Classer S. 71—103, 117—151 og 16—191. Det Vigtigste af Mungs Beivningslære. Ugentlig Øvelse i at skrive Tysk efter Dictat.
- III Cl. Hjorts Læsebog (3die Udgave 1849) S. 37—127 med Forbigaaelse af enkelte vanskeligere Stykker. Mungs „Det tyske Sprogs Beivningsformer“. Mungs og Jürs Materialier afbenyttede saavel mundtligt som skriftligt.
- IV Cl. Samme Læsebog S. 37—127. Samme Grammatik og Materialier til Oversættelser.
- V Cl. Samme Læsebog Pag. 340—372, 381—391. Bresemanns Grammatik. Stile hjemme og paa Skolen.
- VI Cl. Bög v. Verlichingen af Goethe. Af Hjorts Læsebog en Deel prosaiske og poetiske Stykker. Bresemanns Grammatik. Stile skrevne deels hjemme, deels paa Skolen.

Fransk.

- II Cl. Borrings Manuel forfra til S. 46, S. 81—107 og 115—129. Af Formlæren ere Declinationerne, Kjensreglerne, Steertalsdannelsen, Talordene og de regelmæssige Verbers Conjugation gjennemgaarde og indøvede.
- III Cl. Borrings Læsebog for Mellemclasserne forfra til S. 28 og fra S. 90—109. Af Grammatiken er Formlæren læst og repeteret.
- IV Cl. Samme Læsebog forfra til Side 28 og fra Side 143—188. Af Grammatiken er hele Formlæren repeteret, og af Borrings franske Stiløvelser de fleste Stykker af 1ste Afdeling benyttede.
- V Cl. Borrings „Etudes littéraires“ fra Side 46—167.

Samme Forfatters franske Stiløvelser anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk.

- IV Cl. Samme Læsebog og samme Forfatters *Grammaire française*. Af Prosper Mérimé er gennemgaaet „*Colomba*“ tilligemed Brudstykker af andre Fortællinger. Borrings franske Stiløvelser anvendte ligesom i foregaaende Klasse.

Latin.

- III Cl. Sølverbergs Læsebog 1ste Curfus og af 2det Curfus 1ste og 2det Afsnit samt af 3die Afsnit til § 56. Af Madvigs Grammatik er læst og indøvet det Vigtigste af Formlæren. De nødvendige syntaktiske Regler mundtlig meddeelte ved Underviisningen.
- IV Cl. Af Cornelius Nepos: *Milliades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon og Lysander*. Phædri Fabler 1ste og 2den Bog. Af Madvigs Grammatik er Formlæren repeteret og af Dødsføjningslæren er læst og repeteret det Vigtigste af 1ste Afsnit, samt enkelte §§ af 2det Afsnit. I Regelen ere 2 Stile skrevne hver Uge, den ene hjemme, den anden paa Skolen. Den største Deel af Troiels Exempler er benyttet til mundtlig Oversættelse.
- V Cl. *Cæsar's Comment de bello gallico lib. V—VII. Terentii Andria og Phormio*. Hele Madvigs Grammatik læstes og repeteredes med Undtagelse af adskillige §§ og Anmærkninger.
- VI Cl. *Horatii Od. lib. I—II. Epistolar. lib. I—II. Carmen secul. Epistola ad Pisones. Livii hist. lib. I—II. Taciti Agricola. Øverste Afdeling, som Repetition fra isjer: Virgillii Æneid. lib. I—IV et VI. Ciceronis Tuscul. disputat. lib. I—III. Orationes*

IV in Catilinam. Oratio pro Sex. Roscio Amerino. Latinſt Stil eller Verſion fra Latin til Danſt 2 Gange ugentlig. Madvigſ latinſke Grammatik repeteredes i ſtorre Afſnit. Boieſens romerſke Antiquiteter.

Græſt.

- IV Cl. Tregders Grammatik, det Vigtigſte af Lydlæren og Boiningslæren. Det heraf Lærte indøvedes ved et Udvalg af Exempler i Lunds Læſebog.
- V Cl. Xenoph. Anabasis lib. I. Homeri Iliad. lib. III. Hele Tregders Formlære, med Undtagelſe af enkelte Anmærkninger, læſtes og repeteredes. Noget af Claſſens Diſciple have paa egen Haand under Lærerenſ Veiledning læſt Iliadens 5te Bog.
- VI Cl. Homeri Iliad. lib. I et III. Platonis Apologia Socratiſ et Crito. Herodoti histor. lib. II. Den øverſte Afdeling tillige ſom Repetition fra ifjor: Iliad. lib. II et V. Platonis Euthyphron: Xenophont. Cyropæd. lib. V et VI. Herodoti lib. I.

Hebraiſt.

- VI Cl. Øverſte Afdeling (Dimitterenderne) har læſt Geneſis og Formlæren efter Whittes Grammatik.

Religion.

- II Cl. Balles Lærebog 1—2 Capitel. Balſtevs Bibelhiſtorie.
- III Cl. Samme Lærebog 2—4 Cap. Herſtevs Bibelhiſtorie forfra til 4de Periode.
- IV Cl. Samme Lærebog 4de, 5te og 7de Capitel. Samme Bibelhiſtorie S. 73—136.

- V Cl. Guds Lærebog, Christi Fornedreelsesstand fra § 71—89.
 Af Herslebs større Bibelhistorie det ny Testamente til
 sidste Afsnit.
- VI Cl. Øverste Partie: Fogtmanns Lærebog. Nederste Partie:
 Guds Lærebog § 16—32 og § 71—100. Herslebs
 større Bibelhistorie. Johannes Evangelium og Breve i
 Grundproget.

Historie.

- II Cl. Bøhrs Lærebog forfra til S. 123, dog med Forbi-
 gaelse af en Deel Stykker.
- III Cl. Af samme Lærebog den gamle Historie læst og repe-
 teret i Forbindelse med Kæmpefjeldts gamle Geographie.
- IV Cl. Allens Fædrelandshistorie læst og repeteret indtil Aar
 1766.
- V Cl. Den nyere Historie efter Estrups Lærebog.
- VI Cl. Hele Estrups Historie. Allens Fædrelandshistorie
 repeteret indtil den oldenborgske Stamme.

Geographie.

- II Cl. Ingerslebs mindre Lærebog forfra til Bagindien.
- III Cl. Munthes Lærebog ved Belschow forfra til Holland.
- IV Cl. Samme Lærebog fra Holland til Asien.
- V Cl. Samme Lærebog fra Forindien til Bogens Ende.
- VI Cl. Hele Geographien efter samme Lærebog.

Aritmetik.

- II Cl. Brok og Regulatetri i hele og brudne Tal efter Ulfins
 Regnebog.
- III Cl. Regulatetri i Brok, omvendt og sammensat Regula-
 tetri, Bogstavregning, Decimalbrok og Kvadratrodens
 Udledning.

- IV Cl. Fallesens Mathematik Cap. 1—5.
 V Cl. Samme Lærebog Cap. 6, 7, 10 og 12.
 VI Cl. Det befalede Pensum med Indbegreb af Ligninger af første og anden Grad samt Kjædebrøf.

Geometrie.

- II Cl. Geometrisk Tegnelære af Heisch og Ursin, Tavle 1—8.
 III Cl. Samme Tegnelære, Tavle 1—10.
 IV Cl. Af Mundts Geometrie den theoretiske Deels 1ste Afsnit, 1—2 Cap.
 V Cl. Samme Lærebogs theoretiske Deel.
 VI Cl. Samme Lærebogs practiske Deel, og den theoretiske Deel repeteret.

Naturhistorie.

- II Cl. Af Kroiers mindre Naturhistorie Planter og Pattedyr.
 III Cl. Af Dreiers og Bramsens Lærebog: Pattedyr, Fugle og Krybdyr.
 IV Cl. Samme Lærebog: Insecter. Botanik forfra til § 27.
 V Cl. Samme Lærebog: Fiske, Leddyr, Botanik.
 VI Cl. Samme Lærebog: Bløddyr og Straaledyr; Mennesket. Kort Fremstilling af de dyriske Livsyttringer og deres Medstaber af W. Prosch. — Med de 3 øverste Classer ere botaniske Excursioner foretagne.

Skolens Beneficier have i indværende Skoleaar været fordeelte paa følgende Maade:

1) Stipendier af den almindelige Skolefond.

- 1) N. P. Winding 35 Aldr., hvoraf 10 Aldr. udbetales, 25 Aldr. oplægges til Hjælp i det 1ste academiske Aar.

2) L. B. Stabell,	} hver 20 Rbd., hvoraf 5 Rbd. ud-
betales, 15 Rbd. oplægges.
3) L. Laurigen,	
4) H. Schougaard,	
4) F. Bagger,	

2) Sei Underviisning.

- 1) F. Kragerop. 2) D. Th. Krarup. 3) J. Langvalle. 4) H. Berthelsen. 5) C. Berch. 6) F. B. Masmussen. 7) H. Gundelach. 8) S. Hartvigsen. 9) H. B. Schjerup. 10) L. Launy. 11) C. Hansen. 12) J. Fjord. 13) B. Edsberg. 14) L. Johansen. 15) Th. Funch. 16) Th. Grarup. 17) C. Krugen. 18) S. Sørensen. 19) F. Møller. 20) Th. Namtøse, og som extraordinair Gratist 21) C. B. Blache.

3) Underviisning mod den lavere Betaling.

- 1) A. Gad. 2) M. Jensen, 3) D. Nac.

4) Det Moltkesske Legat for Embedsmænds Sønner.

1) H. Schougaard,	} hver 40 Rbd.
2) J. H. Gundelach,	

5) Det Rosenfrantske Legat for 1850.

1) J. M. Severin.	16 Rbd.	72 R.
2) L. B. Stabell.	10 —	—
3) L. Laurigen.	10 —	—
4) J. Fjord.	10 —	—

6) Det Davidsenske Legat for 1850.

1) F. Bagger	10 Rbd.
2) J. Fjord.	10 —

7) Det Soghske Legat,

hvis Renter udgjøre 10 Rbd., blev af Eieren til Nyomgaard, Proprietair Carstensen tillagt Dimittenden J. A. Severin.

8) Det Stougaardske Legat, 8 Rbd.,

blev af Epboratet tillagt samme Dimittend J. A. Severin.

9) Det Hertelske Legat, 4 Rbd. 5 $\frac{1}{2}$ 13 β ,

der er bestemt til Præmiebøger for flittige og sædelige Disciple, blev i mange Aar, paa Grund af Summens Ubetydelighed, der ikke tillod Bøgers Indkjøb af syndelig Verdie, uddeelt i Penge, og er siden, da passende Skrifter for Beløbet kunde erholdes, uddeelt efter Halvaarseramen; men da denne i indeværende Aar, efter den ved Befjendtgjørelsen af 13de Mai 1850 § 9 indrømmede Frihed, ikke er afholdt i det Omfang, at Afgang til Præmier derved kunde begrændes, har Stiftsøvrigheden, hvem Denominationsretten tilkommer, indvilliget i, at Uddelingen af Legatets Renter for 1850 og 1851 maa finde Stød efter forestaaende Hovedexamen, til hvilken Tid, som den meest passende, det for Fremtiden vil blive at uddele.

10) Det Niøsenke Legat,

oprettet af afdøde Proprietair Niøsen til Spotttrup, har endnu ikke kunnet træde i Virksomhed. Capitalen, der udgjør 13,151 Rbd., hvoraf 11,500 Rbd. i Obligationer og 1,651 Rbd. i contante Penge, er i indeværende Aars Juni Termin indbetalte til Skolens Kasse. Fundatsen, hvortil et Udkast, forfattet af Testamentets Excutorer i Overeensstemmelse med de af den Afdøde i Testamentet givne forte Bestemmelser, har været Gjenstand for flere Forhandlinger mellem Kultusministeriet, Excutorerne og de paaagjældende Skolers Epborater, For-

standerskaber og Lærere, ventes nu med det Allerførste at ville være bragt til en saadan Afgjørelse, at den kan indstilles til Hs. Majestæt Kongens allerhøieste Confirmation.

Skolens Bibliothek indeholdt ved Udgivelsen af forrige Aars Skolefterretninger c. 5,617 Bind, foruden Disputatser og Programmer. Siden den Tid er det bleven forøget med 111 Bind foruden de i Aarets Løb udkomne Disputatser og Programmer fra Universitetet og de lærde Skoler i Kongeriget, ligesom det ogsaa har modtaget de Preussiske Gymnasiers Programmer for Aaret 1849 i Aft 120. Det hele Antal af Bind vil saaledes nu udgjøre omtrent 5,728.

Skolens naturhistoriske Samling er i Løbet af dette Skoleaar bleven forøget med en Deel nye Gjenstande, hvoraf her anføres følgende:

- 1) Gjennem Hr. Professor Steenstrup kjøbt af Universitetets Museum en Samling smukke Former af Leddyr og især af Krustaceer i Spiritus, samt et Fiske skelet og et Katteskælet.
- 2) En betydelig Samling af nordiske Fugle i Skind, skænket af Hr. Secretair og Institutbestyrer F. Friis i Kjøbenhavn.
- 3) Nogle Krybdyr (en Snog, en Lovfro, en almindelig Fro, en Moseogle o. fl.), fangede deels af Læreren Adjunct Holm, deels af Disciplene. Paa samme Maade har Skolen erholdt ikke faa Insecter, samt adskillige Leddyr og Bløddyr.

Det er allerede i de ifjor udgivne Skolefterretninger anført, at det har været paatænt, at denne Cathedralsskoles 2 nederste Classer skulde indgaae, og den hertværende Realskoles 2 nederste Classer paa een Gang tjene som Forberedelse til Realskolens høiere Classe og til Cathedralsskolens 3die Classe. Da imidlertid, efter de derom førte Underhandlinger, med Hensyn til det Maal af Kundskaber, der udkræves ved Optagelsen i de lærde Skoler og Realskolen, adskillige Vanskeligheder have vist sig, har Ministeriet under 14de f. M. givet sit Samtykke til, at Cathedralsskolens II Classe, ogsaa for det nu kommende Skoleaar — 1851-52 — bibeholdes, forudsat at i det Mindste 3 Disciple anmeldes, som befindes modne til Optagelse i Classen ved Skoleaarets Begyndelse.

E x t r a c t

af Marchuus Cathedralsskoles Regnskab pro Regnskabsaaaret 1851.

I n d t æ g t.

a) Efter Decisionen paa Regnskabet pro 1851.	38 Rbd. 67 f.
b) Restancer efter samme Regnskab.	252 — 79
c) Renter af Skolens Capital-Formue	889 — 75
d) Jordebogs Indtægter:	
1. Landgilde	441 Rbd. 25½ f.
2. Tiender	6,363 — 36
3. Indtægter af Degne-	
kald	28 — 52
4. Indtægter af Kirker	
og Præstekald	127 — 72
	6,960 — 89½
Læteris	8,142 Rbd. 22½ f.

Transport . . . 8,142 916, 22 1/2 B.

e) Følecenteringenter, samt for Indtæring og Estimerer 1,255 — =

f) Indtæring Kapitaler 515 — =

g) Bagerstjerner 725 — =

h) Skermis, Kapitalkapital og Skerm af Skermens Læver til Skermstjerner og Skermens gjesansjatten 345 — 39

i) Skermers Skermstjerner i Bager og Skermens 112 — 92

k) Skermstjerner Indtæring 410 — 51 1/2

Summa Indtæring . . . 11,506 916, 13 B.

Udgift.

4. Indtæring efter det pro 1848 afslatte Skermstjerner 207 916, 34 B.

2. Skermens Beskrivelse 30 — 22

3. Bager til samtlige Skermens og konst. Skermens 5,800 — =

4. Skerm til Skermens og Skermens 832 — 64

5. Pensioner til Skermens 1,400 — =

6. Skerm til Skermens 250 — =

7. Reparationer på Skermens 481 — 15

8. Skermens og Skermens 272 — 10

Lærens . . . 9,273 916, 49 B. 11,506 916, 13 B.

Transport	9,273 Rbd. 49 f.	11506 Rbd. 13 f.
9. Skatter og Afgifter		
incl. Krigsskat	1,746	— 8½
10. Udgifter hidrørende fra		
Regnskabsvæsenet	148	— 43½
11. Forskjellige løbende og		
tilfældige Udgifter	352	— 76
12. Extraordinaire Udgifter	379	— 16
13. Udsatte Capitaler	545	—
14. Lemningsforstud	625	—
15. Restancer	154	— 93
Summa Udgift	13224 Rbd. 94 f.	
som sammenholdt med		
foranstaaende Indtægt		
giver en Underbalance		1,718 — 81
Balance	13224 Rbd. 94 f.	13224 Rbd. 94 f.

Ved Slutningen af indeværende Skoleaar afholdes for første Gang den nu befalede Afgangseramens første Deel, hvilken omfatter de fire Fag: Læst, Fransk, Geographie og Naturhistorie, der afsluttes i Skolernes VI Klasse. Til denne Prove have ni Disciple, der i eet Aar have nydt Undervisning i VI Klasse, indstillet sig. Denne Afgangseramens første Deel betragtes, efter Ministeriets Bekjendtgørelse af 13de Mai 1850, tillige som Bestanddeel af VI Classes Hovedexamen for samme Aar, saa at Discipelen ikke to Gange examineres i samme Fag. Befindes en saadan Discipel efter Udfaldet af hele Hovedexamen ikke af Skolen moden til at oplyttes i VII

Classse, vedbliver han at deeltage i VI Classes hele Underviisning ganske som dens øvrige Disciple, og har næste Aar atter at underkaste sig Proven. Forlader han derimod Skolen, for videre at forberedes ved privat Underviisning, ansees han for at have fuldendt Afgangseramens første Afdeling med de opnaaede Characterer og har som Privatist kun at underkaste sig Afgangseramens anden Afdeling.

Den tidste Cirkul, hvortil Dansten fra Ministeriet var oversendt under Forsegling, der først i Examinandernes Overværelse maatte brydes, blev af de omtalte 9 Disciple skrevet den 25de Juni. Den mundtlige Prove i de 4 Fag vil blive afholdt den 7de og 8de Juli næstkommende, til hvilken Tid Hr. Dr. Professor F. Lange, som Underviisningsinspecteur, agter at være her tilstede.

De skriftlige Prover ved den almindelige Hovedexamen afholdes Fredagen den 4de og Lørdagen den 5te Juli. De mundtlige Prover tage deres Begyndelse Torsdagen den 10de Juli og afholdes i følgende Orden:

Bærelset A.

Bærelset B.

Torsdagen den 10de Juli.

kl. 9-12. VI Cl. Latin.	} Frankf.
3-4. VI Cl. A. } Lydst.	
4-6. IV Cl. }	

9-11. III Cl. }
11-12. II Cl. }
3-6 V Cl. Frankf.

- Fredagen den 11te Juli.

9-10. VI Cl. A. }	} Frankf.
10-12. IV Cl. }	
3-5. III Cl. }	
5-6. II Cl. }	Religion.

9-12, V Cl. Arithmetik.
3-6. IV Cl. Latin.

Lørdagen den 12te Juli.

9-12. VI Cl. Græsk.	} Lydst.
3-6. V Cl. Naturhistorie.	

9-12. IV Cl. Dansk.
3-5. III Cl. }
5-6. II Cl. }

Mandagen den 14de Juli.

9-12. VI Cl. Arithmetik.	} Dansk.
3-5. III Cl. }	
5-6. II Cl. }	

9-12. V Cl. Græsk.
3-6. IV Cl. Græsk.

Tirsdagen den 15de Juli.

9-10. VI Cl. A	} Geographie.	9-12. V Cl. Latin.
10-12. IV Cl.		3-5. III Cl. } Historie.
3-6. V Cl. Geometric.		5-6. II Cl.

Onsdagen den 16de Juli.

9-12. VI Cl. Geometric.	} 9-12. V Cl. Geographie.
3-6. III Cl. Latin.	

Torsdagen den 17de Juli.

9-10. VI Cl. A. Hebraisk.	} 9-12. V Cl. Religion.	
10-12. IV Cl. Religion.		3-5. III Cl. } Geographie.
3-6. V Cl. Lydst.		5-6. II Cl.

Fredagen den 18de Juli.

9-12. VI Cl. Religion.	} 9-12. IV Cl. Historie.	
3-6. V Cl. Historie.		3-5. III Cl. } Naturhistorie.
		5-6. II Cl.

Løberdagen den 19de Juli.

9-12. VI Cl. Historie.	} 9-12. IV Cl. Naturhistorie.
12-1. Alle Classer Preve i Gymnastik.	
6-7. Alle Classer Preve i Sang.	

Tirsdagen den 22de Juli.

Translocation Kl. 10.

Samme Dags Eftermiddag Kl. 3 foretages Preve over de nye anmeldte Disciple her af Bøen eller fra den nærmeste Omegn, isærdeleshed over dem, der ønskes optagne i Skolens II Klasse. Det ny Skoleaar begynder den 23de August, men da denne iaar falder paa en Løberdag, vil Læsningen først begynde Mandagen den 25de August, til hvilken Tid de øvrige anmeldte Disciple, som ikke den 22de Juli ere bleve prøvede, vilse have at mede.

Disciplenes Fædre og Bærger, saavel som Enhver, der interesserer sig for Skolens Virksomhed, indbødes til at bevære denne Examen med deres Nærvarrelse.

Karhuus, den 2den Juli 1851.

H. H. Blache.

